NUMMER 20 — DONDERDAG 16 MEI 1929 — 29STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Economie en onderwijs in Suriname,

door

W. R. MENKMAN.

Het is merkwaardig dat men hier te lande zoowel kan vernemen de meening dat er te veel als die, dat er te weinig zou worden gedaan voor Suriname; volgens den een wordt er te veel gedaan op sociaal gebied, volgens den ander te weinig voor de ontwikkeling van het bedrijfsleven.

Zelfs verscheen onlangs in het Algemeen Handelsblad een artikel [1]), waarvan de strekking aldus zou kunnen worden samengevat, dat een te veel aan sociale zorg (onderwijs) in den weg zou staan aan de gezonde economische ontwikkeling (landbouw).

Ik heb hier tegenover gesteld [2]) dat de bewering, als zou het onderwijs (sedert 1876 in Nederlandschen geest geregeld, met leerplicht voor kinderen van 7 tot 12 jaar) remmend werken op de agrarische ontwikkeling, althans in de beschikbare cijfers aangaande de samenstelling der bevolking voorheen en thans geen steun vindt; en toch is de verhouding der sterkten van landelijke en stedelijke bevolking een zeer voorname factor bij de beoordeeling dezer aangelegenheid.

Ten tijde der slavernij reeds — dus toen een zoo belangrijk deel der bevolking op de meest afdoende wijze aan de plantages gebonden was en er van volksonderwijs, intellectualistisch of niet-intellectualistisch, nog maar heel weinig sprake was — had Suriname een relatief sterke stadsbevolking (bevolking van Paramaribo). Sedert de emancipatie is de bevolking met ongeveer 150 % toegenomen en het aantal inwoners der hoofdstad in dezelde , of iets geringere mate; Suriname heeft nog steeds voor een landbouwland een te sterke stadsbevolking, maar de verhouding is niet ongunstiger geworden, ten minste voor zoover uit de cijfers kan worden opgemaakt ((het bevolkingsregister bestaat nog maar zeer kort in Suriname).

Vroeger bestond de stadsbevolking voor een zeker deel uit slaven en uit vrije negers en kleurlingen, tegenwoordig voor een klein deel (iets meer dan 9 %) uit Britsch-Indiërs en Javanen, niettegenstaande met de immigratie van arbeiders dezer beide landaarden uitsluitend het belang van den landbouw is beoogd geworden. Met stadsbevolking bedoel ik hier de bevolking der hoofdstad Paramaribo, welke evenwel uit zes binnen- en twee buitenwijken bestaat.

Natuurlijk kan men het betreuren dat niet een veel grooter deel der oude bevolking in den landbouw een bestaan heeft gezocht en gevonden en dat niet alle Aziatische immigranten van de stad verre zijn gebleven, maar het zou onbillijk zijn daarvan het volksonderwijs de schuld te geven.

Aan het onderwijs mag geen te groote invloed worden toegekend wat betreft de keuze van woonplaats en beroep; andere factoren spelen daarbij een veel voornamere rol. In Curaçao, waar de lagere volksklasse toch zeker niet met te intellectualistisch of te Hollandsch onderwijs is lastig gevallen en waar al die takken van volksvlijt, waarvan de resultaten van de natuur afhankelijk zijn, niet alleen een karig maar ook een onzeker bestaan opleveren, is steeds met ijver getracht althans een deel der eerste levensbehoeften aan den bodem te ontwringen; zoodra echter door de ontwikkeling van industrie en scheepvaart de gelegenheid tot arbeid in loondienst sterk verruimd werd zag men de menschen hun oude handwerk opgeven en naar de stad trekken. In Suriname daarentegen, waar voor meer menschen in de stad geen bestaan te vinden is, zal men zich wel tot landarbeid moeten bepalen, ook al zou het onderwijs den lust daartoe doen verflauwen, wat overigens een niet wel bewijsbare stelling is.

Het in het hooger bedoelde dagbladartikel bedenkelijk geachte geval, dat volgens een officieel verslag de (23) Javaansche kinderen, die door de Moravische Broedergemeente, met steun van het Gouvernement, in een internaat (ver van de stad) worden groot gebracht, niet terug verlangen naar het ongeregelde leven in de kampong (koeliedorp op de suikerplantage?) kan moeilijk als bewijs gelden voor een verkeerden opzet van het volksonderwijs. In iedere samenleving zal een zeker aantal kinderen door de gemeenschap moeten worden opgevoed en dat kan in het onderhavige geval moeilijk anders geschieden dan in een internaat, waar men toch niet opzettelijk ongeregelde toestanden kan creëeren om de opvoedelingen in hun eigen sfeer te houden, of om bij hen aan te kweeken die soberheid en die arbeidzaamheid, welke onder de bestaande omstandigheden eerste vereischten zijn om op lateren leeftijd in den landbouw een bestaan te vinden.

Ook de bewering dat het onderwijs in Suriname een naar verhouding te zware post op de begrooting zou vormen, kan niet worden aanvaard zoolang niet wordt aangegeven waar eigenlijk de onevenredigheid schuilt, behalve in de beperktheid der eigen inkomsten van het gewest.

De kosten van het onderwijs in Suriname vormen niet minder, maar ook niet meer dan circa 15 % der totale uitgaven; in Nederland eischt het lager onderwijs alleen een ongeveer gelijk percentage van de rijks-, provinciale en gemeentelijke uitgaven te zamen.

In Suriname blijven de kosten van alle onderwijs beneden de tien gulden per hoofd der bevolking, in Nederland kost alleen het lager onderwijs twee en half à driemaal zooveel per hoofd.

Ook de West heeft de „gelijkstelling" gekregen, hoewel daar geen schoolstrijd te beslechten viel; vergelijkt men de cijfers van 1916 b.v. met die van thans, dan komt men tot de conclusie dat in Suriname de kosten per hoofd der bevolking ongeveer zijn verdubbeld, terwijl in Nederland de uitgaven voor het lager onderwijs, komende ten laste van openbare kassen, meer dan verdrievoudigd zijn.

Zoo gaarne noemt men het Surinaamsche vraagstuk een bevolkingsvraagstuk en wijst men er op, dat dit land te dun bevolkt of eigenlijk grootendeels onbevolkt is. Inderdaad heeft dit land dat, ware 't even dicht bevolkt als Nederland, of als Java, dertig millioen menschen zou kunnen herbergen, nauwelijks 145.000 inwoners en op dit kleine aantal drukken natuurlijk de kosten van het bestuur onevenredig zwaar, niet echter omdat het land zoo groot is, maar omdat het een in een ander werelddeel gelegen Nederlandsche vestiging is. In dezelfde omstandigheden verkeeren ettelijke Britsche en Fransche gebieden in de nieuwe wereld, en verkeert eigenlijk ook Curaçao.

Overigens echter doet het er weinig toe, gegeven de verdeeling der bevolking in Suriname, of dit land tweemaal of tweehonderd maal te groot is voor het aantal inwoners, vergeleken bij andere dichter bevolkte gebieden. De oorzaak der Surinaamsche kwaal is in iets anders gelegen, n.l. in de te geringe voortbrenging, waardoor het land gedeeltelijk op kosten van het moederland leeft.

De cijfers der handelsbalans, en die van de financieele hulp van de zijde van het moederland, wijzen er duidelijk op, dat Suriname een veel te kleine surplus-productie heeft van die voortbrengselen waarmede het zou moeten betalen wat het in allerlei vorm uit het buitenland noodig heeft, om als Nederlandsche vestiging te kunnen bestaan en tot ontwikkeling te kunnen komen.

Een te klein aantal individuen neemt aan de productie deel (talrijke stadsbevolking — vrij groot contingent boschnegers en indianen) en de produceerenden brengen per hoofd te weinig voort, terwijl van die produceerenden nog een deel in dienst

[1]) „Economie en Onderwijs in Suriname". Avondblad 19 April.
[2]) Alg. Handelsblad. Avondblad 30 April.

is van 't buitenlandsch kapitaal (groote landbouwbauxietontginning), waardoor natuurlijk niet de volle waarde van het voortgebrachte in het credit van Suriname komt.

Altijd weer landen wij dus aan bij de nog onvoldoende productie der voor eigen rekening voortbrengenden als de eigenlijke kern van het Surinaamsche vraagstuk. Dit contingent der bevolking wordt steeds grooter en moet ook grooter worden, als gevolg van het systeem van kolonisatie door immigratie van Aziatische contract-arbeiders voor den grooten landbouw.

Thans bedraagt in Suriname het zielental van dat deel der bevolking, dat voor eigen rekening produceert — Creolen, Britsch-Indiërs en Javanen in den kleinen landbouw en het kleine aantal Hollandsche boeren dat in de buurt van Paramaribo de veeteelt beoefent — niet minder dan een derde van het totale aantal inwoners en de waarde der geheele productie, door dat deel der bevolking verkregen, komt neer op een minimaal bedrag per hoofd en per jaar — de Hollandsche boeren niet uitgezonderd — zoo iets als een achtste der waarde van de landbouw- en veeteeltproductie in Nederland, verkregen per hoofd van het landelijk deel der bevolking.

Het vraagstuk hoe de productiviteit van het hier bedoelde deel der bevolking kan worden opgevoerd is dan ook wel het belangrijkste van alle Surinaamsche problemen en dat te meer waar het hoe langer zoo duidelijker wordt dat het grootlandbouw-bedrijf in Suriname niet zulke gunstige kansen heeft als men zoo gaarne geloofde; trouwens ware het anders, dan had allang het buitenlandsch kapitaal zich in sterkere mate voor het land geïnteresseerd.

Maar dan is het wel vreemd dat te velde wordt getrokken tegen het volksonderwijs, alsof niet zoowel intellectueele als economische, sociale en hygiënische opvoeding der in Suriname geborenen het krachtige middel zal moeten zijn om het welvaartspeil blijvend te verhoogen.

Onder den titel „Agricultural adoptation in Bolivia" schrijft Eduardo Romecin in 't April-nummer van de Geographical Review: „Only by better education can a desire for higher standards of living „be aroused and developed that will lead to the „demand of greater acreage returns." Zou wat hier gezegd wordt met betrekking tot de Boliviaansche indianen niet gelden voor alle primitieve menschen die in een vruchtbaar tropenland een schamel bestaan leiden?

Grijpt men in Suriname het onderwijs aan als éénig middel van volksopvoeding, ja dan zal men niet komen tot economische verheffing en slechts ontevredenheid kweeken, omdat de bevolkingsgroepen waarom het hier gaat niet van zoodanige geaardheid zijn dat zij aan intellectueele ontwikkeling genoeg hebben om zelf den weg naar grootere welvaart te kunnen vinden, maar zonder dit middel kan men er toch ook niet komen; nog veel minder zou het goede politiek zijn een sfeer van achterlijkheid, onverschilligheid en behoeftenloosheid te beschouwen als de natuurlijke of de eenige mogelijke voor een groot deel der Surinaamsche bevolking.

Onverschillig overigens heeft de kleine producent in Suriname zich niet betoond toen de oorlogstoestand den aanvoer van rijst belemmerde en het inheemsche product dus een hoogeren prijs kon bedingen; de eigen productie kan thans in de behoefte voorzien en er is zelfs een klein overschot voor uitvoer beschikbaar. Wel wordt de eigen productie op peil gehouden door een verhoogd invoerrecht en mist de openbare kas thans de inkomende rechten op rijst, vroeger beschouwd als een niet onbeteekenende bijdrage van den koelie — en daardoor van den grooten landbouw — in de kosten van het bestuur, wel zijn de kosten van levensonderhoud en daarmede de bedrijfskosten van de plantages verhoogd, maar het bewijs is geleverd dat de kleinproducent tot ruimere voortbrenging kan worden geprikkeld.

Thans echter komt de groote moeilijkheid van hem over het doode punt heen te brengen, voorzieningen te treffen waardoor zijn bedrijf hem het geheele jaar bezig kan houden, zijn grond meer kan opbrengen en een in het buitenland marktwaardig product kan leveren, de binnenlandsche verkeersmiddelen te verbeteren en uitheemsche markten te vinden voor de voortbrengselen der Surinaamsche volkscultures. Dit alles kan niet gedaan worden door de bevolking, maar moet gedaan worden vóór haar en zou men daarbij op haar volle medewerking kunnen rekenen wanneer men haar van intellectueele ontwikkeling verre zou houden?

Een Suriname als zuivere arbeiders-kolonie, geëxploiteerd door het buitenlandsche kapitaal — gesteld dat ware een aantrekkelijk perspectief — laat zich moeilijk denken. Dit zou immers beteekenen een zoo overvloedige aanvoer van werkkrachten en een zoo afdoende uitsluiting van alle kansen om buiten het grootbedrijf een bestaan te vinden, dat de loonen op een minimaal peil zouden kunnen worden gehouden; dat dit practisch onmogelijk is behoeft geen betoog. Bovendien zou van een grootbedrijf, dat door aanzienlijken steun uit de openbare geldmiddelen kunstmatige op de been gehouden en winstgevend gemaakt zou moeten worden wel in de allerlaatste plaats verwacht kunnen worden dat het de kosten der bestuurshuishouding zou helpen betalen.

Wanneer Suriname in overwegende mate landbouwend land blijft (verindustrialiseering zou weder andere problemen doen ontstaan) dan zullen met den opbouw nog menschenleeftijden gemoeid zijn — en vele millioenen Hollandsche guldens — gegeven de eigenaardigheden van het land, welke men niet veranderen kan en het beschikbare menschenmateriaal, dat men niet door ander vervangen kan.

Eenig idealisme kan bij de vervulling eener dergelijke taak niet worden ontbeerd.

Amsterdam, Mei 1929.

Een en ander uit de loopbaan van een dapper Indisch officier (Kolonel F. Baudoin),

DOOR

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

(Slot).

In April van het volgende jaar kreeg hij zijne bevordering tot eersten luitenant.

In diezelfde maand marcheerde hij met de 4e compagnie van het 6e bataillon, onder bevel van kapitein Linkhand, naar Bila, aan de samenvloeiing van het riviertje van denzelfden naam en de kali Panei.

Op zekeren dag in Mei vertoonden zich vóór onzen post aldaar vijf groote prauwen, zoogenaamd om handel te drijven, maar inderdaad om de gemeenschap tusschen Bila en het binnenland, waartoe genoemde riviertjes het meest geschikt waren, af te snijden. Aan een sommatie aan de opvarenden om aan wal te komen, teneinde hunne bedoelingen duidelijk te maken, verkozen zij niet te voldoen. Daarna werd er eene gewapende prauw op hen afgezonden, waarmede zij gevankelijk naar onzen post werden gebracht. Ter hunner berechting werd een krijgsraad gevormd, maar kort voordat zij voor dit lichaam zouden verschijnen, trachtten eenigen van hen de geweren van de manschappen der wacht te rooven; er ontstond dientengevolge eene schermutseling, waarbij zes der gevangenen werden neergelegd; een paar sprongen in het water en wisten te ontkomen. Toen eindelijk de overigen door den krijgsraad konden worden verhoord, bleek het dat vijf van hen inderdaad roovers waren; zij werden deswege ter dood veroordeeld en kort daarna opgehangen.

De zooeven genoemde vaartuigen schenen eene soort voorhoede te wezen, die op verkenning was uitgezonden; althans eenige dagen later kwam eene vloot van 70 grootere en kleinere prauwen vóór Bila. In eene prauw, bemand met 25 bajonetten en met twee lillas bewapend, voer Baudoin naar buiten om den ongevraagden bezoekers aan te zeggen dat zij zee moesten kiezen; een tweede prauw, waarin 20 infanteristen en drie lillas waren, volgde. Toen opende de tegenpartij een vrij hevig vuur. Doodelijk verschrikt sprongen verscheidene van onze roeiers te water, waardoor de soldaten hunne geweren moesten afleggen om de roeiriemen op te vatten. Maar behalve dat hierdoor een aantal geweren niet konden worden gebruikt, ging het roeien, waarin de manschappen onbedreven waren, maar heel langzaam. Het ongelukkige gevolg was, dat de toestand der onzen zeer critiek werd; er ontstond

een paniek; allen sprongen uit de prauwen en zwommen naar den wal, waarbij een soldaat verdronk. Onze beide prauwen en twaalf geweren vielen in 's vijands handen.

Den volgenden dag lagen er 100 prauwen vóór Bila, waaruit een krachtig vuur op onzen post werd geopend; door eene borstwering gedekt beantwoordden de onzen dit vuur zóó hevig, dat de geheele vloot de vlucht nam.

In 1840 werd Baudoin benoemd tot 1en luitenant-adjudant bij het 6e bataillon te Pertibi, onder bevel van majoor Von Lutzow. Eenige maanden later marcheerde dit korps naar Padang, waarheen het was overgeplaatst.

Rust zoude Baudoin niet lang genieten, want na een verblijf van een paar maanden in het nieuwe garnizoen werd zijn bataillon naar Batipoe in de Padangsche Bovenlanden gedirigeerd, waar het weer roerig geworden was.

Intusschen was Baudoin bij Koninklijk Besluit van den 12en Februari 1841, no. 144, benoemd tot *Ridder in de Militaire Willemsorde 4e klasse.*

Aan de acties tegen Batipoe nam hij een zeer werkzaam aandeel; zoo slaagde hij er o.a. in den opmarsch van een stormcolonne mogelijk te maken door met zijne tirailleurs den van alle kanten uit het kreupelhout aanrukkenden vijand in bedwang te houden. Kort daarop had onze beweging tegen Batipoe, die onder leiding van kolonel Michiels stond, den val van dit punt ten gevolge, terwijl het hoofd zich overgaf. Aan Baudoin werd opgedragen hem naar Padang over te brengen. Na zich van dezen last te hebben gekweten, keerde hij terug naar zijn bataillon, dat toen te Padang Pandjang lag, maar vandaar naar Fort van den Cappellen marcheerde, alwaar een groote revue voor kolonel Michiels, van alle in de Padangsche Bovenlanden aanwezige troepen werd gehouden. Deze wapenschouwing, waaraan ongeveer 1200 man, met artillerie en eenige marinetroepen deelnamen, en die als demonstratie was bedoeld, maakte op de inlandsche bevolking een grooten indruk.

Na afloop van deze militaire vertooning zochten de troepen hunne vorige standplaatsen weer op, behalve het bataillon van Baudoin, dat achterbleef en waarvan intusschen het commando was overgegaan op majoor Gerritsen.

Een maand later bleek het in de 50 Kotas onrustig te zijn en het bataillon zoude daarheen marcheeren.

Baudoin kreeg den last een bon op te maken voor het verkrijgen van de koelies, die alle goederen en benoodigdheden voor het korps zouden dragen; die bon moest op de schrijftafel van den majoor worden gelegd, opdat deze het stuk zoude kunnen teekenen. Maar deze vergeet dit, met het gevolg, dat op den dag van den afmarsch geen enkele koelie te zien is. Woedend stuift de majoor op Baudoin af en roept: „G.v.d....... meneer, waar zijn de koelies?" terwijl hij hem de bon toegooit. Kalm antwoordt deze: „G.v.d....... majoor, ik ben geen koeliemandoer!" en werpt zijnen chef het papier weer terug. De majoor legt den flinken jeugdigen officier onmiddellijk arrest op en laat hem onder geleide van 12 man naar Padang-Pandjang brengen. De militaire commandant aldaar legt hem tot nader order arrest op.

Zes dagen later komt majoor Gerritsen met zijn bataillon ook daar aan en straft Baudoin met 14 dagen streng arrest, omdat deze zijnen chef vóór het front der troepen de koeliebon „in het gezicht" had gesmeten.

Na zijn straf te hebben „uitgebromd" reclameert hij daarover bij den luitenant-kolonel Lincklaan Westenberg, toen commandant der Padangsche Bovenlanden. Deze was van oordeel dat de strafreden onjuist was omschreven, daar de bon den majoor niet had geraakt en deze door zijn onhebbelijk optreden aanleiding tot het delict had gegeven. Op grond van een en ander stelde de overste Baudoin in het gelijk en werd de straf geroyeerd.

Natuurlijk bleef Baudoin toch een wrok tegen zijn chef behouden en het duurde niet lang of hij gaf daaraan uiting. Op zekeren morgen kwamen eenige officieren, waaronder Baudoin, op eene wandeling voorbij de woning van kapitein Kern; deze was zeer gezien, zoodat het troepje bij hem binnenliep. Langzamerhand kwamen er steeds meer officieren bij. Men bleef gezellig pratende bijeen, totdat het etensuur was aangebroken. Toen sprak Kern: „hoort eens, heeren, een paar van jelui kunnen bij mij blijven rijsttafelen, maar voor allemaal heb ik natuurlijk niet genoeg." Geen nood, allen lieten hun potje van huis halen en zoo was er voor het heele gezelschap ruim voldoende. Het werd op deze manier eene vroolijke partij en de stemming werd steeds joliger. In die atmosfeer kwam een der pretmakers met het voorstel om hunnen majoor, die blijkbaar niet erg in den smaak viel, van zijn commando te ontheffen en dit aan te bieden aan kapitein Kern, die, zooals reeds gezegd, bij de officieren zeer „in den pas" stond. Dit denkbeeld vond algemeene instemming. Baudoin nam gaarne op zich den majoor van den uitslag van dit plebisciet in kennis te stellen. Hij begeeft zich op weg naar de woning van zijn chef, die in négligé in zijn voorgalerij zit en kwijt zich van zijn vrijwillig op zich genomen opdracht. De majoor staat verstomd en wordt doodsbleek, maar hij beheerscht zich en zegt bedaard: „'t Is goed, mijnheer, ik dank u." Baudoin keert terug naar het huis van kapitein Kern, waar het feest vroolijk wordt voortgezet, maar een half uur later wordt de pret verstoord; de overste Lincklaan Westenberg en de „afgezette" majoor Gerritsen komen bij het gezelschap; eerstgenoemde gelast allen naar huis te gaan en legt hun voorloopig arrest op. Er gaat een brief naar kolonel Michiels te Padang, waarin over het voorgevallene wordt gerapporteerd. In antwoord hierop gelast Michiels den raddraaier Baudoin onder gewapend geleide naar Padang op te zenden; hij straft Kern met 14 dagen streng arrest en de overige oproermakers met 8 dagen gewoon arrest. Baudoin echter krijgt als de meest schuldige 14 dagen provoost te Padang. Deze keer reclameerde hij niet!

Blijkbaar had deze straf geen invloed op de waardeering van zijn militaire verdiensten; bij Koninklijk Besluit van 24 Februari 1841 werd hij *voor den derden keer eervol vermeld!*

In December van dat zelfde jaar, ontstonden er niet ver van Padang, woelingen van godsdienstigen aard. Michiels stuurt er troepen heen, maar het weer is zóó slecht, dat de uitwerking der vuursteengeweren vrij problematiek is. Daarenboven verweert de vijand zich onder den invloed van fanatieke opwinding zóó hardnekkig, dat de actie mislukt. Onmiddellijk na dezen tegenslag stuurt Michiels het 6e bataillon, waarbij Baudoin was ingedeeld, er op af. Dezen keer hadden de troepen het gewenschte succes, waarop zij naar Padang terugmarcheerden.

In Januari 1845 werd Baudoin bevorderd tot kapitein en kwam hij korten tijd daarna in garnizoen te Soerabaja, zijn geboorteplaats.

In het begin van het volgende jaar, nam hij deel aan een expeditie tegen Bali, waar onlusten waren uitgebroken. Na de orde en rust te hebben hersteld, keerden de troepen naar Soerabaja terug. Voor het door hem in dit bedrijf verrichte, ontving Baudoin eene dankbetuiging.

Van September 1847 tot December 1850 was hij in garnizoen te Willem I; toen werd hij overgeplaatst bij het garnizoensbataillon ter Sumatra's Westkust, te Padang, en van hier naar Padang Pandjang. In Februari 1852 werd hij majoor bij een bataillon te Gombong, tevens militair commandant. Daar kreeg hij, in het volgende jaar, de opdracht zich te begeven naar Kedong-Kebo, om daar voorloopig het commando over te nemen van luit.-kolonel Poland (meer bekend onder den naam van Toontje Poland) in afwachting van de komst van overste van der Vlist, die tot opvolger van Poland, na de pensionneering van dezen hoofdofficier was benoemd.

De lezers, die kennis genomen hebben van mijne kortgeleden in dit blad opgenomen artikelen over Poland en daardoor een kijk hebben gekregen op den aard van deze dappere, eigenaardige figuur, kunnen zich voorstellen hoe zwaar en pijnlijk het verlaten van den militairen dienst hem moet gevallen zijn. Het was dus te voorzien dat die scheiding hem bitter leed bezorgde. Dit maakte de taak van Baudoin niet gemakkelijker.

Al dadelijk kreeg deze een voorproefje van de te verwachten moeilijkheden: want toen hij zich bij Poland aanmeldde en dezen met het doel van zijn komst bekend maakte, kreeg hij den wind van voren. Poland voer hevig tegen hem uit en noemde het zeer ondisciplinair dat Baudoin, zonder machtiging van zijnen chef zijn garnizoen had verlaten en gelastte hem onmiddellijk daarheen terug te keeren. Kalm antwoordde Baudoin, dat er geen sprake was van een eigenmachtig handelen, maar van eene besliste lastgeving van hoogerhand. Daarop bindt Poland in en zegt, dat hij bereid is zijne functies over te dragen, maar eerst over een paar dagen. Hij had n.l, juist weer hevige pijnen in zijn

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6, Den Haag).

been, dat in den Padri-oorlog zoo zwaar gekwetst was geworden. Toen hij zich wat beter gevoelde werd aan de overgave begonnen. Maar deze ging uiterst langzaam; blijkbaar wenschte Poland zijn aftreden zoolang mogelijk uit te stellen. Alles geschiedde zoo langzaam mogelijk en met afdaling in de kleinste bizonderheden. Aan de overgave van de cantine werd een geheele dag besteed, aan die van de pupillenschool twee dagen, de andere gebouwen in het kampement kostten vijf dagen.

Nu zoude de overgave van het bataillon volgen, maar toen werd Poland weer ongesteld, dus nieuw uitstel.

Intusschen werd de afdeelingscommandant te Semarang ongeduldig over het getalm en hij schreef daarom Baudoin om inlichtingen. Om Poland te sparen schreef Baudoin in zijn antwoord zoo vergoelijkend mogelijk. Daarna werd de overgave voortgezet: die van het bataillon vereischte een dag per compagnie en zoo werd voor alles zooveel mogelijk tijd genomen. Maar eindelijk, *na een maand*, was dan de zaak afgeloopen! Evenwel, het moeilijkste moest nog komen: het vaandel!! Toen dat aan de beurt kwam, zeide Toontje: „Neen, kameraad, dat vaandel is me liever dan mijn hachie, dat krijg je niet!" Ja, wat nu? Daar stond Baudoin; wat moest hij doen? Gelukkig bemoeide een van Poland's kapiteins zich met de zaak en het gelukte hem zijnen chef tot toegeven te bewegen. In Toontje's voorgalerij had de overgave van het vaandel plaats, in tegenwoordigheid van alle officieren van het garnizoen. Het was een indrukwekkend, roerend oogenblik. Met tranen in de oogen, zielig om aan te zien, omarmde en kuste de geïncarneerde soldaat het hem zoo dierbare veldteeken en gaf het Baudoin over!

Nu kon deze den afdeelingscommandant rapporteeren dat hij aan zijne opdracht had voldaan.

Toch deed zich nog eene laatste moeilijkheid voor: Toontje weigerde n.l. hardnekkig de commandantswoning te ontruimen en in dit opzicht stond hij op veel vasteren grond. Die woning toch was geen militair gebouw, maar eigendom van een particulier, van wien Poland haar had gehuurd, juist zooals al zijne voorgangers hadden gedaan, maar daar er geene andere huizen, geschikt voor commandantswoning, ter plaatse aanwezig waren, was het usance geworden, dat elke nieuwe militaire commandant het huis in huur van zijn voorganger overnam. Dus moest Baudoin een middel bedenken om Toontje uit zijn woning te krijgen en hij vond er dan ook wat op. Zoo vaak mogelijk liet hij het bataillon uitrukken met vaandel en muziek; hij gelastte dat, zoowel bij den afmarsch als op den terugweg, de troep langs het huis van Toontje moest marcheeren; ter hoogte daarvan moest dan de muziek allerlei vroolijke deuntjes ten beste geven. Een paar dagen gebeurde en en ander zoo, maar toen kon Toontje het niet langer uithouden. Op zekeren dag liet hij zijn trouwe inlandsche huishoudster bij zich roepen en sprak: „Fientje, die majoor maakt het me te moeilijk, laat morgen koelies halen, we gaan verhuizen!" En zóó geschiedde.

Kort daarop komt de overste Van der Vlist ter plaatse aan. Baudoin geeft hem den dienst over en keert naar Gombong terug.

In Januari 1855 werd hij overgeplaatst naar Willem I met het vooruitzicht spoedig wederom in actie te komen. In het Bonische was het dien tijd niet pluis; mocht eene expeditie daarheen noodig blijken, dan zoude hij, om bij de hand te zijn, met drie compagnieën van zijn bataillon naar Makassar moeten gaan. In de volgende maand breekt zijn tijd aan; hij marcheert naar Semarang en wordt daar met zijne troepen ingescheept voor Makassar. Hier aangekomen stelt hij zich onder de bevelen van kolonel Van der Hart, gouverneur en militair commandant van Celebes.

Een paar maanden na aankomst wordt Baudoin 's nachts gewekt door zijn huisbediende, die hem mededeelt, dat er een soldaat buiten staat, die hem onmiddellijk wenscht te spreken. Hij gaat naar zijn voorgalerij, ziet daar den soldaat. Deze treedt op Baudoin toe en zegt: „Majoor, ik ben soldaat van de gouvernementswacht en ik kom U rapporteeren dat de kolonel vermoord is!"

Zoo spoedig mogelijk vliegt Baudoin naar die wacht, neemt haar mede en gaat met de soldaten de gouverneurswoning binnen; hij doorzoekt deze en vindt in een der vertrekken het lijk van zijnen chef, op verschillende plaatsen gewond. Hij ontmoet ook den moordenaar, nog met de kris in de hand; hij ontwringt hem het wapen en bemerkt dat ook de misdadiger een wond heeft opgeloopen, blijkbaar bij de worsteling met zijn slachtoffer. De aanleiding tot den moord bleek gelegen te zijn in de norsche, vaak harde behandeling, die de moordenaar, een Balineesche huisbediende, van den gouverneur had ondervonden. Hoewel hij zich daarover meermalen bij de politie had beklaagd, werd hij steeds, en op zeer onvriendelijke wijze, in het ongelijk gesteld; toen nu de gouverneur hem had gedreigd hem bij de politie aan te klagen, nam hij het besluit zijn meester uit den weg te ruimen. Voorzichtigheidshalve had hij zich het haar kort afgeknipt en zijn lichaam met olie ingesmeerd. Bij het onderzoek bleek, dat de man ook de echtgenoote van den kolonel verwond en een der baboes gedood had.

Ten gevolge van den dood van zijnen chef, nam Baudoin diens functies over.

Kort hierop kwam er een bericht, inhoudende dat de civiele gezaghebber te Segeri was vermoord. Onmiddellijk zendt Baudoin er eene troep op af, bestaande uit 150 man infanterie, eene sectie artillerie en een detachement cavalerie benevens een officier van gezondheid. Deze macht versloeg eene rooverbende, nam het verblijf van het hoofd er van, verbrandde een kampong en maakte een groot aantal wapenen, 30 karbouwen en een aanzienlijke hoeveelheid vivres buit. En dit succes kostte ons slechts geringe verliezen, terwijl het den vijand een gevoeligen slag moet hebben toegebracht, wat hieruit bleek, dat hij zijne dooden op het gevechtsterrein liet liggen. Om ons gezag in die streek te bevestigen, werd er eene versterking aangelegd, die in gewijzigden vorm nog bestaat.

Voor de door Baudoin genomen maatregelen ontving hij eene dankbetuiging: de zooveelste in zijn bewogen militaire loopbaan.

In Juni 1855 werd hij bevorderd tot luitenant-kolonel en als militaire commandant te Batavia geplaatst. Voor iemand, die zich meer thuis gevoelde in het actieve leven te velde, dan in een werkkring aan de schrijftafel, moet die benoeming weinig naar den zin van Baudoin zijn geweest.

Hij had zijne nieuwe functie pas een paar maanden bekleed, toen hij een brief van het Militair Departement ontving, waarover hij allesbehalve gesticht was. Dat schrijven hield n.m.l. in, dat zijn rapport over het optreden te Segeri zóó onduidelijk was, dat zijnen opvolger te Makassar om inlichtingen was gevraagd moeten worden; dat uit die nadere toelichtingen gebleken was, dat wat hij gedaan had, moest worden afgekeurd; een en ander was den Gouverneur-Generaal gerapporteerd, waarop deze aan het legerbestuur had opgedragen, den luitenant-kolonel Baudoin in overweging te geven zijn pensioen aan te vragen, wilde hij dit niet opgevraagd krijgen.

Dat was lang niet mis! Het is dan ook wel aan te nemen, dat Baudoin zich over zoo'n brief diep gekwetst en verontwaardigd moet hebben gevoeld, maar het lag nu eenmaal niet in zijnen aard zich bij eene onredelijke, beleedigende behandeling neer te leggen. Hij schreef dus aan het Militair Departement, dat hij zich niet van eenige tekortkoming bewust was; hij wees er op, dat zijn zoogenaamd verkeerd optreden in de Segeri-zaak dan toch maar een schitterend succes had bewerkt; ten slotte verzocht hij van zijne fouten in kennis te worden gesteld, opdat hij zich daarover zoude kunnen verantwoorden. Zonderling genoeg bleef zijn verzoek onbeantwoord, maar intusschen werd hij over deze aangelegenheid niet meer lastig gevallen. Maar wat kon dan toch de aanleiding zijn geweest tot dit „eigenaardig" optreden tegen Baudoin? Machinaties van stille vijanden, die achter hunne schrijftafel gezeten, de wijsheid in pacht meenden te hebben, of trachtten hem een beentje te lichten?

Hoe dit ook geweest moge zijn, werd begrijpelijkerwijze Baudoin's verhouding tegenover het Departement van Oorlog er niet aangenamer op. Tot zijne verplichtingen behoorde o.a., dat hij zich elken morgen naar den legercommandant moest begeven, om dezen te melden, wat er in de laatste 24 uren voor belangrijks mocht zijn voorgevallen. Meermalen moest hij bij zoo'n gelegenheid een uur lang antichambreeren, om daarna bijna altijd te rapporteeren: „niets bijzonders voorgevallen". Daarop volgde dan een: „dank u" en kon Baudoin teruggaan. Tegenover iemand als hij, die door zijne schitterende praestaties te velde recht had op égards, een onwaardig optreden.

Na twee jaren in zijnen rang te hebben gediend, vroeg en verkreeg hij in Juni 1857 eervol ontslag, met behoud van recht op pensioen.

Daar er nog geen vervanger voor hem beschikbaar was, verzocht de legercommandant hem, zoo-

...ng in functie te blijven, totdat de nieuw-benoemde titularis, de luitenant-kolonel Maubach, zijn dienst zoude kunnen overnemen. Maar toen deze ook zijn ontslag vroeg, werd Baudoin van de waarneming ontheven.

In Augustus 1894 werd hem de titulaire rang van kolonel verleend. Hij overleed 28 September 1895 te Meester Cornelis (Batavia).

Ten slotte mijn hartelijken dank aan zijnen zoon, den gepensionneerden kapitein der infanterie J. C. Baudoin, die mij het genoegen deed, mij in staat te stellen tot het schrijven van deze schets.

Ontwikkelingsgang der Vorstenlandsche Wetboeken.

Aldus luidt de titel van het in dank door ons van den schrijver ontvangen proefschrift, ter verkrijging van den graad van Doctor in de rechtsgeleerdheid aan de rijks-universiteit te Leiden, op gezag van den rector-magnificus, Jhr. Mr. W. J. M. van Eysinga, hoogleeraar in de faculteit der rechtsgeleerdheid tegen de bedenkingen van de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte, te verdedigen op Vrijdag 10 Mei 1929, des namiddags te 4 uur door Raden Mas Mr. Soeripto geboren te Ampèl, Soerakarta.

Het lijvige boekdeel is opgedragen aan „de strijders voor en de vrienden van de Indonesiërs", terwijl het, als motto, de veelzeggende spreuk draagt: „Glibberig en steil is de weg, die de steunpilaren van den plicht mist."

De Nieuwe Rott. Courant van j.l. Zaterdag geeft het volgende uittreksel van dit proefschrift, dat zeker ook vele lezers van ons weekblad belang in zal boezemen:

„Het is een studie van teksten van Vorsten-edicten uit de achttiende eeuw, door wijlen G. P. Rouffaer bij zijn onderzoek in de Vorstenlanden ontdekt en voorts van teksten door de heeren Roorda en Oudemans uitgegeven. De groeiende erkenning van hetgeen aan eigen recht aanwezig was en is bij de Indonesiërs, zal er vanzelf toe moeten leiden — meent schr. — dat ook het geschreven recht, belichaamd in de Vorstenedicten van Java, Bali en andere eilanden, meer dan oppervlakkig zal worden bestudeerd en ontleed, om de bestanddeelen, waaruit die edicten zijn opgebouwd, te leeren kennen, om de ontleeningen en invloeden na te sporen en vast te stellen. Men zal te eeniger tijd dus tot de wetenschap moeten komen: welke bestanddeelen van de eigen wetboeken der Indonesiërs Hindoesch (Voorindisch), welke Moslimsch, welke Europeesch zijn, en welke daartegenover moeten worden gerekend te behooren tot het inheemsche recht des lands. Als een ernstige poging in die richting is dit proefschrift te begrijpen.

Schrijver is tot de conclusie gekomen, dat in de Javaansche wetboeken elementen zijn aan te wijzen, die gerekend kunnen worden als te behooren tot het algemeene volksrecht van Indonesië; dat speciale bestudeering en systematiseering dezer materies uit de Javaansche wetboeken onze kennis ook aangaande het volksrecht van Java zal kunnen vermeerderen; dat in de toekomst bij opzettelijke exploratie zal blijken, dat in de nieuwere Javaansche wetboeken — in meerdere mate dan in de oudere — en ook in het Rijksadatrecht, veel Javaansch volksrecht is opgenomen; dat de Javaansche wetboeken van omstreeks 1677 af, uitgesproken Indonesisch van karakter zijn en niet Voorindisch of Moslimsch, en dat tegelijkertijd met de javaniseering, te beginnen met 1677, van een Nederlandschen invloed op de Javaansche wetboeken kan worden gesproken en dat deze invloed sedert 1818 aan intensiteit wint.

In den door hem geschetsten gang van zaken ziet schr. een vingerwijzing hoe de Javaansche wetboeken zich zouden hebben ontwikkeld, indien niet ontijdig en wreed aan anderhalve eeuw van leven en ontwikkeling een eind ware gemaakt. In 1903 werd haast niets van de rechtspraak aan den Soenan overgelaten. In 1917 moest Jogja volgen. Hierdoor werd iedere kans voor ontwikkeling — juist in het begin dezer twintigste eeuw begon een nationaal opleven der Javanen — aan dit Javaansch cultuurbezit ontnomen. „Had men in de lijn der ontwikkeling van de wetboeken niet ruw ingegrepen, had men den wetboeken de gelegenheid gegeven om tezamen met de „ups" en „downs" der nationale ontwaking hun eigen weg te volgen — natuurlijk onder de noodige leiding —, zeker zouden ze zich verder gevormd en gekneed hebben, zooals hun geschiedenis in stijgende lijn ons te zien heeft gegeven. Ze zouden zich hebben ontwikkeld niet alleen overeenkomstig hun eigen Indonesischen aard, maar vooral ook door bevruchting uit het westen, tot een waardevol cultuurbezit. In wezen zouden ze dan in hoofdzaak Indonesisch zijn gebleven, eclectisch verrijkt met gedachten uit het Nederlandsch recht. Hun karakter zou dus wel Indonesisch zijn geweest, maar met eenige Nederlandsche trekken; om later, door den tijd (dus historisch) en door de evolutie in het wezen van den Indonesiër zelf, te groeien tot een hoogere eenheid. Het heeft echter niet zoo mogen zijn."

De heer Soeripto is een bekende figuur uit de kringen van het „Nederlandsch-Indonesisch Verbond", waarvan hij laatstelijk voorzitter was en telt hier vele oprechte vrienden, die hem om zijn fijn beschaafd, beminnelijk en degelijk karakter hoogachten. Een talrijke schare van zoowel Nederlanders als Indonesiërs stond dan ook in het universiteitsgebouw te wachten om bij zijne promotie tegenwoordig te zijn. Jammer genoeg konden slechts een twintigtal hunner in de betrekkelijk kleine zaal worden toegelaten. Deze waren er getuige van hoe kalm en waardig de Javaansche candidaat in nationaal kostuum, met zijn twee Indonesische paranimfen achter zich, aan de groene tafel gezeten, tegenover een reeks van twaalf Professoren, antwoordde op de vragen en opmerkingen door een zestal dier hooggeleerde heeren tot hem gericht; hoe zichtbaar bewogen was hij onder de hartelijke toespraak van Professor van Vollenhoven, waarbij deze fijntjes opmerkte, dat zijn vriend Soeripto, wiens karakter hij schetste als belangstellend, gewetensvol en dankbaar — een deugd welke lang niet algemeen voorkomt — niet gesneden is uit het hout, waarvan gemeenlijk advocaten voortkomen, maar dat hij desniettemin toch op rechtskundig gebied voor zijn land van beteekenis zal kunnen zijn, daar er ginds wel behoefte is aan kundige bestudeering der wetboeken en daarom hoopte, dat hij in een hem passende betrekking gelegenheid zou mogen krijgen zijn talenten te ontplooien.

Na de promotie konden allen in een aangrenzend vertrek, waar onder een kopje thee receptie gehouden werd, den heer Soeripto gelukwenschend de hand drukken.

Zijn aanstaand vertrek naar Java zal bij de velen hier, die hem waardeeren, een gevoelige leegte achterlaten.

Van Week tot Week.

Maandag 6 tot Maandag 13 Mei.

De Marine-vliegtuigen naar Indië. Na de ramp met de D 22 te Bagdad, hebben de beide andere vliegbooten regelmatig de volgende étappes afgelegd. Zondag 12 Mei is gevlogen van Cochin tot Trincomali (op Ceilon) en Woensdag 15 Mei zou de langste étappe Trincomali—Sabang (geheel over open zee) genomen worden, waarna nog resten Sabang-Pinang en Pinang-Batavia.

1 Mei-viering der Ind. Soc. Dem. Batavia, 6 Mei (Aneta).[1] In de geheel gevulde zaal van het Deca-park heeft de Soc. Dem. Partij 1 Mei gevierd. Het publiek bestond bijna uitsluitend uit inlanders. De heer Middendorp [Assistent-resident, lid van den Volksraad] hield een pleidooi voor vrijheid van vereeniging en vergadering en afschaffing van heerendiensten en poenale sanctie. Spr. merkte op dat verbanning officieel geen straf is, maar practisch toch een zware straf. De verbanningen scheppen een gevoel van onzekerheid, hetgeen de massa prikkelt. Wij wenschen — aldus spr. — opheffing van het interneeringskamp aan den Boven-Digoel en dat vrijwel allen, die daar verbannen zijn, dadelijk naar huis worden gezonden. Onze eischen loopen voor het grootste deel parallel met die der nationalisten. Daarom is tusschen hen en ons een ruime mogelijkheid tot samenwerking aanwezig, een samenwerking in de richting van liquidatie der koloniale verhouding. De redevoering werd herhaalde-

[1] De Aneta-berichten zijn, al dan niet verkort, ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, K.Voorhout 6, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Voorzitter van den Landraad te Soerabaja.

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoopen bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad" door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.". Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

lijk door applaus onderbroken. Daarna werd bij acclamatie een motie aangenomen voor internationale ontwapening en wereldvrede.

Adviseur werving contractarbeiders. Bandoeng, 8 Mei (Aneta). Het oud-lid van den Volksraad Ostmeier wordt met 1 Juli verbonden bij de A. D. E. K. [het Algemeen Delisch Emigratie Kantoor] als land- en volkenkundig adviseur.

Complot van contract-arbeiders in Deli. Medan, 3 Mei (Aneta). De Deli-Ct. meldt, dat op de onderneming Kotari zestien contractarbeiders zijn gearresteerd, die het bestuur bleken te vormen van een Javaansche nationalistische vereeniging. Aanvankelijk werd als doel opgegeven het inkoopen van kappersbenoodigdheden. De contributies zouden echter, naar gebleken is, worden gebruikt voor een nieuwen opstand op 1 Mei 1930, waardoor alle koelies vrij zouden worden.

Examens land- en volkenkunde en talen. Op nader te bepalen data in Juni zal gelegenheid bestaan tot het afleggen van de examens middelbaar en lager onderwijs in de land- en volkenkunde van Ned.-Indië en in de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel. Nadere inlichtingen bevat de Nederl. Staatscourant van 3—4 Mei 1929 nr. 86.

Hevige bandjirs ter Westkust van Sumatra. Padang 8 Mei (Aneta). De regenval van de laatste dagen heeft bandjirs en aardstortingen veroorzaakt. Door het geheele gewest zijn verkeersstremmingen ontstaan. In het Loeboek-Basoengsche zijn drie personen verdronken. De padi-oogst is vernield. Achttien tijdelijke bruggen op den weg van Taloe naar Ajerbangis in de Ophirdistricten zijn weggeslagen.

De afgetreden president van de Javasche Bank. Batavia, 10 Mei (Aneta). Mr. L. J. Trip zal 26 Juni met de P. C. Hooft repatrieeren.

Arbeidstoestanden in de Vorstenlandsche tabaksindustrie: Uit een rapport van den ambtenaar De Kat Angelino omtrent de arbeidstoestanden in de Vorstenlandsche tabaksindustrie seint Aneta, d.d. Batavia 10 Mei, eenige bijzonderheden, waaraan het volgende is ontleend: De tabaks-industrie valt als werkgelegenheid zeer in den smaak der bevolking. Hoewel de loonen niet hoog zijn en de werkwijze niet overal in voldoende mate voorziet in de belangen van de arbeiders, verkeeren deze, met het oog op den aard van hun werk, dat in het algemeen geen physieke inspanning vordert, alsmede met het oog op de voortreffelijke geneeskundige verzorging, in veel gunstiger omstandigheden dan duizenden anderen, die in de Inheemsche bedrijven en elders een bestaan vinden. De stemming der bevolking is dan ook over het algemeen zeer goed.

De Indische reis van het Belgische kroonprinselijk paar ten einde. Aneta seinde d.d. 13 Mei uit Batavia: Graaf en Gravin de Rethy zijn vandaag uit Sabang vertrokken aan boord van de Tjerimai van de Rott. Lloyd. Zij keeren naar België terug. Hun verblijf in Ned.-Indië heeft zes maanden geduurd.

Candidaat-Indisch landmeter. De Commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1929 van candidaat-Indische landmeters maakt bekend, dat in dit jaar hier te lande enkele jongelieden kunnen worden aangewezen om te Wageningen in opleiding te worden genomen voor de betrekking van landmeter bij het kadaster in Ned.-Indië. Nadere bijzonderheden bevat de Ned. Staatscourant van 2 Mei j.l.

†

Th. G. M. Keulemans. In den ouderdom van 76 jaar is te Wassenaar overleden de heer Th. M. G. Keulemans, oud-hoofdingenieur van de Staatsspoor in Ned.-Indië. De ontslapene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

L. P. J. Vermeulen. Te Ginneken is op den leeftijd van 72 jaar overleden de heer L. P. J. Vermeulen, oud-leeraar aan de H.B.S. te Batavia en oud-lid van den gemeenteraad aldaar.

Administrateur Koerman. Aneta meldt dat te Tandjong Karang is overleden de heer Koerman, administrateur van het rubberland Waysi-Kampoeng bij Telok-Betong.

J. L. Ensink. Blijkens een Aneta-telegr. van 10 Mei uit Soekaboemi is de oud-administrateur van Toegoe J. L. Ensink bij een auto-ongeval om het leven gekomen.

W. F. van den Broeke. Bandaneira. Overleden is de heer W. F. van den Broeke, de beheerder van het specerij-land Groot en Klein Waling. Met hem is de laatste Bandasche perkenier heengegaan. (Aneta).

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Een Kleine Rechtzetting.

De Indische pers schijnt de gewoonte te hebben de Vereeniging „Oost en West" en „Boeatan" te vereenzelvigen, dit is ons reeds meermalen opgevallen, zoo onlangs weder naar aanleiding van een beschrijving in een Soerabajaasch blad — nog wel door den „Haagschen Correspondent" — van het feest, in het „Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen" te 's-Gravenhage, ter eere van Boeatan's 25-jarig bestaan. Zoo lezen wij:

„In de eerste plaats dient dan genoemd te worden het groote feest van „Oost en West", (bedoeld wordt: *„Boeatan"*. — Red.), de sympathieke vereeniging, waarvan mevrouw Van Beresteyn-Tromp immers de ziel en de groote drijfkracht is."

Daarom lijkt 't ons niet ondienstig hier nog eens de aandacht er op te vestigen, dat mevrouw Van Beresteyn wel, nu bijna 30 jaar geleden, met wijlen haar toenmaligen echtgenoot, *Kolonel G. E. V. L. van Zuylen*, het initiatief heeft genomen tot de oprichting der vereeniging „Oost en West" en haar orgaan *„Het Koloniaal weekblad"*, doch dat zij slechts eenige jaren, bij den aanvang, het voorzitterschap heeft bekleed. Zij werd daarin opgevolgd door een reeks van vooraanstaande mannen, terwijl die functie thans in handen is van den heer *R. Zuijderhoff*, Lid der Algemeene Rekenkamer. „Boeatan" daarentegen is vóór 25 jaren gegroeid uit de speciale Kunstnijverheid- en Huisvlijt-commissie der vereeniging „Oost en West", waarvan mevr. Van Beresteyn presidente was, tot een afzonderlijk lichaam, een naamlooze vennootschap. De oud-Gouverneur-Generaal Van Lansberge, mede-oprichter van „Boeatan", raadde toen aan, de zaak op koopmansleest te schoeien met een aandeelenkapitaaltje van *f* 30.000. Daaronder waren echter ook een aantal giften o.a. van het Koninklijk Huis, welke als aandeelen werden beschouwd der Vereeniging „Oost en West". Dit is de band, die Boeatan met de vereeniging verbindt, maar daarom mag men deze twee lichamen, die ieder een geheel afzonderlijk bestuur hebben, niet vereenzelvigen.

Doch om terug te komen op bovengenoemde feestbeschrijving, deze luidt verder:

„Iedere Indischgast kent natuurlijk deze vereeniging (bedoeld wordt *Boeatan*. — Red.), en haar tehuis in de Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, waar men, behalve een keur van fraaie Indische kunstnijverheidsartikelen, ook zoo'n smakelijke rijsttafel of *nasi-goreng* kan genieten, die de schoone tropenjaren weer in onze herinnering terugroept.

„Van de feestvierende vereeniging behoeven we hier dus niets te vertellen; voldoende zij, dat Indisch-Den Haag een zeer gegronde reden had om eens feest te vieren door het feit, dat mevrouw Van Beresteyn thans vijf en twintig jaren haar toegewijden arbeid aan die nuttige instelling heeft gegeven. En aan dat feest werd dan tevens de zakelijke bedoeling vastgeknoopt om voor „Boeatan" eens een flink extra-bedrag bijeen te krijgen, waartoe dus een verloting van Indische kunstvoorwerpen werd georganiseerd.

„Wie een plaatsbewijs kocht voor het huldigingsfeest, kreeg tevens een lootje — en zoo sloeg men twee *njamoek's* (muskieten) in één klap."

De trouwe lezers van ons blad weten, dat die loterij reeds ruim twee jaar geleden werd begonnen, ter bekostiging van een zeer noodzakelijke verbouwing der localiteiten in Heulstraat 19. De loten à *f* 1.— vonden helaas niet grif afname, zoodat men, gelijk terecht werd opgemerkt, besloot: twee vliegen in één klap te slaan, door te bepalen: dat ieder zich door 't koopen van een lot toegang kon verschaffen tot het feest. En zelfs toen zijn nog niet *alle* loten verkocht!

De trekking heeft intusschen plaats gehad. Naar wij vernemen zijn er in Boeatan nog eenige onafgehaalde prijzen.

Het „extra-bedrag", dat toen bijeen kwam en waaronder ook de opbrengst der buffetten gerekend is, bedroeg slechts even twee duizend gulden!

Alle beetjes helpen, zou men optimistisch kunnen zeggen, maar eigenlijk is dit gebrek aan geldelijke deelname toch bedroevend, als men in aanmerking neemt hoezeer Boeatan uitbreiding van localiteit behoeft, in de eerste plaats om de mooie kunstnijverheidvoorwerpen, die nu *achter*, in het verkoopzaaltje, veel te dicht aaneen opgestapeld liggen, beter tot hun recht te laten komen, maar ook *vóór*, waar de uitstalkastjes de zitruimte om de tafeltjes voor de gasten te veel belemmert.

Het is daarom niet genoeg te waardeeren, dat de volijverige dames van Boeatan's propaganda- comité toch steeds hare beste zorgen blijven wijden aan het lokken van bezoekers naar Heulstraat 19 langs de maag. Langs dien weg — zij 't dan ook een langen — hoopt „Boeatan" op den duur te kunnen geraken tot vergrooting der tentoonstelling-ruimte, voerend tegelijk tot meerdere algemeene waardeering, want de daadwerkelijke belangstelling van den doorsnee Nederlander voor de Indonesische kunstnijverheid laat nog véél te wenschen over. Nu de kleurige bloembollenvelden weer de vreemdelingen naar onze landstreek brengen, blijkt opnieuw hoe deze, veel meer dan onze eigen landgenooten, zich aangetrokken gevoelen tot de exotische kleinkunst en ook op het bezit er van prijs stellen.

Waarom zijn en blijven buitenlanders Boeatan's beste afnemers?

Voor feestelijkheden zijn de Hagenaars, ook de Oud-Indischgasten onder hen, altijd te vinden. Wij lezen dan ook vervolgens in het verslag:

„'t Ging boven verwachting met de belangstelling, zoodat het groote Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen tjok- en tjok-vol was. Niet alleen geen plaats onbezet, maar met nog heel wat staangastjes aan de deuren, die geen zitplaatsje meer veroveren konden. En 't was àl Indië, wat men zag en hoorde rondom; gebruinde gezichten, waarop vele tropenjaren hun onuitwischbaren stempel hadden gedrukt; lieve meiskes met rose blosjes van de kou op hun fijne *koelit-langsep*-gezichtjes; temperamentvolle gesprekken met even het gezellige, ons allen zoo „heimisch" in de ooren klinkende accentje — enfin; 't was er *djempòl*, hoor! En ondanks de overstelpende drukte toch huiselijk en onder-ons!

„Er werd gekrontjongd en getandakt, en de gamelan klonk, en twee lieve meisjes, de dames De Meyier en Otterhoff, dansten heel sierlijk als twee teere *serimpi's* [1]) en Hullebroeck zong er zijn Indische liedjes, en mr. Kamp droeg gedichten voor van Noto Soeroto, en we zagen een drietal zeer decente Josephine Bakertjes blackbottommen, [2]) en we kregen twee „toepasselijke" films te zien — enfin, er werd heel veel geboden!"

Het is te hopen, dat, als een gevolg van die feestviering, gelijk de presidente van „Boeatan", na de tot haar gerichte huldigingswoorden van mevrouw Koningsberger en den heer R. M. Soeripto, ook beide: uit een toenemend bezoek aan de Toonkamers van Indonesische kunstnijverheid, ook een voortdurende vermeerdering in belangstelling voor Boeatan's streven zal blijken!

Belangstelling opwekken bij de Jeugd.

Een uitnemend middel om bij de Nederlandsche jeugd, ook onder den middenstand, belangstelling op te wekken voor de Indonesische kunstuitingen is het houden van intieme Indische kunstavonden, als j.l. Zaterdag er een door Comenius-Vereeniging in de Vrijmetselaarsloge, Fluweelen Burgwal 22 te 's-Gravenhage werd gegeven, met veler medewerking. De zaal had een warm-feestelijk aanzien gekregen door de sierlijke aankleeding met prachtweefsels en batiks van „Boeatan", de decoratieve kaïns en *dodots* wedijverden met de rijke Menangkabausche goudbrocaten en de fleurige Soemba- en Timor-doeken, afgewisseld door fijne ranken voorjaars-groen, teeder doorschijnende takken met jonge berken-, beuken- en kastanjebladeren: een symbolische vereeniging van Oost en West!

Temidden hiervan, op een geïmproviseerd tooneeltje, speelden leden der vereeniging „Eurasia" op uitnemende wijze Krontjong- en Hawaïanliederen en voerde mej. *Ravenswaay*, bij gamelanbespeling, haar keurige serimpi-dans uit, er werd ook 'n Soendaneesche krijgsdans ten beste gegeven, waarbij de heer Lameyn den noodigen uitleg en verklaring gaf. De heer W. Niestadt droeg Indische proza en poëzie voor, die insloeg bij de talrijke jeugdige aanwezigen van beiderlei kunne, evenzeer als de woorden van den voorzitter der vereeniging, den heer d'Artillac Brill, die wees op de saamhoorigheid van Nederland en Indië, welke zich uiten moet in hartelijke wederzijdsche belangstelling. In de pauze was er zoowel een Hollandsch als een Indisch buffet, het laatste onder de goede zorgen van twee deskundige Boeatan-dames, mevr. C. van Assen—Sol en C. Valkenburg—van der Geyt. In een ommezien was alles uitverkocht!

Mevrouw S. van Oordt—Schuurman, de ziel der vereeniging, door wie deze avond georganiseerd was, had alle eer van haar werk!

Een alleszins navolgenswaardig voorbeeld!

1) Uit deze beschrijving zou men moeten opmaken, dat de correspondent geen feestprogramma machtig is kunnen worden, anders had hij geweten, dat de „twee lieve meisjes" niet samen hebben gedanst, doch mej. *Micky de Meyier* een Balische offerdans voordroeg en later mej. *Ravenswaay* de serimpie-dans uitvoerde. Red.

2) Een Surinaamsche negerinne-dans. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Liga.

Het *Bat. Nwsbl.* (6/4) vestigt de aandacht op een bulletin uit *Moskou* (Solyanka 12), getiteld *„International Labour Movement"*. Reeds de aanwezigheid van dit geroneografeerde pamflet op een redactietafel in *Ned.-Indië* bewijst: de rustelooze activiteit van Moskou en de onmogelijkheid om te beletten, dat dergelijke lectuur in *Ned.-Indië* wordt verspreid. Deze periodieke uitgave is meer oriënteerend en instrueerend dan propagandistisch; het is *een leiders-vademecum*. In deze Februari-uitgave vindt men een uiteenzetting over de noodzakelijkheid van meer militant optreden van de *Liga* tegen koloniale onderdrukking. In deze uitgave der Sovjet-vakvereenigingen vindt men uitgelegd, hoe de Liga in de toekomst zal moeten gaan werken. De schrijver overschouwt met één oogopslag het wereldtooneel — hij vergeet niet eraan te herinneren, dat „the uprising of the workers and peasants of *Indonesia*, who raised their arms against their oppressors, has been drowned in a sea of blood" — en constateert, dat het gevaar voor een nieuwen wereldoorlog met den dag grooter wordt. In verband daarmede acht de schrijver de bijeenkomst van de Liga in Keulen (Jan. '29) van belang en dan meer in het bijzonder de wijze, waarop daar plannen zijn gemaakt om *de vakbeweging* bij de Liga te trekken. Wel is waar leidt de wensch tot het omhelzen van betrekkelijk heterogene organisaties tot verslapping van de inwendige discipline, maar dit neme men op den koop toe; het voornaamste is de vestiging van centra van anti-imperialistische tendenzen. De contra-actie der imperialistische regeering wordt gesteund door de Tweede Internationale (elders „Amsterdamsche verraders" genoemd), welker leiders een campagne van leugen en laster tegen de Liga op touw zetten. Niettemin is de Liga thans in staat over te gaan tot de feitelijke mobilisatie van de anti-imperialistische en de anti-militaristische krachten. Zij neemt de massa-organisatie nu ter hand. De Liga moet intusschen haar connecties met *kleine bourgeois-partijtjes en vereenigingen*, welke een zeker voordeel kunnen opleveren, niet verbreken, maar zij moet zich nu in de eerste plaats werpen op de *vakvereenigingen*. Vandaar dan ook, dat het *Plenum* van Keulen besloot overal te trachten in de Vakvereenigingen door te dringen. De grondslagen van dit werk moeten gelegd zijn vóór het Tweede Congres van de Liga, dat in 1929 plaats vindt. Op dit congres kan dan *„a militant revolutionary"* program worden vastgesteld. Aldus de publicatie van *de Profintern*.

De Loc. schrijft over „Amerika's karakter" (3 en 4/4, blz. 33 en 16, *H. Hoover*), „China", „De Br.-Indische Vorsten", „De Vakbonden belemmeren Australië's ontwikkeling", „Gedwongen arbeid" en „Tanganyika" (6/4, blz. 51 t/m 54), de *Java-Bode* over „Koloniaal kiesrecht in de Fransche koloniën" (3/4), *De Sum. Post* over „Van Coolidge tot Hoover" (8/4 , de *Deli Crt.* over „De bom te Delhi aan het woord" (9/4) en „Samenwerking in het Oosten" (10/4), het *Soer Hbl.* over „Br.-Indië" (30/3) en „De Documentenkwestie" (3 en 4/4, *Villanus*).

Het Indisch Politiekorps.

In 1910 moesten in Ned.-Indië's grootste steden de beroemde schout met zijn geelvinken plaats maken voor den *commissaris van Politie* met een op moderner leest geschoeid politiekorps. Het was de stijgende criminaliteit, de grooter wordende onrust, die van de stadspolitie, tot dusver onder het B.B., hervorming eischte tot een meer voor zijn taak berekend *stadspolitiecorps*. In 1914 werd opgericht een *politieschool*, tot opleiding van commissarissen, opzieners, hoofdagenten enz. Eenige jaren later werd ten plattelande een korps *veldpolitie* opgericht, dat, goed geëncadreerd, modern uitgerust, voorzien van paarden, motor- en gewone rijwielen, in Indië thans uitstekende diensten verricht. *Stads- en veldpolitie* behooren tot de z.g. *„algemeene politie"*. Het personeel heeft bevoegdheid over het geheele grondgebied van Ned.-Indië, maar is voor zijn dagelijkschen arbeid gebonden aan een bepaald ressort, dat in sommige gevallen grooter is dan één of twee Hollandsche provincies. In het politiekorps is men thans nog onvoldaan over onvoldoende opleiding in Indië en gebrek aan gelegenheid zich in Indië practisch voor de taak te bekwamen. Dat voor de politie een betere opleiding noodig is, blijkt o.a. uit het feit, dat in de *Staatscommissie* voor de hervorming van het strafprocesrecht geen politieman werd gekozen. De situatie is in Indië anders dan in Holland. In *Inlandsche zaken* heeft de politie het geheele vooronderzoek, de z.g. instructie, en worden de processtukken kant en klaar met de verdachten naar den Off. van Justitie gezonden, die over het algemeen volstaat met het verhoor van den verdachte. Is het onderzoek naar zijn meening onvoldoende en dienen er nog getuigen te worden gehoord, dan worden de stukken aan de politie geretourneerd. Het zijn dus de werkzaamheden, die in Holland op het Parket geschieden. De *Deli Crt.* (13/4) ziet *de oplossing voor de Commissarissen van Politie in een overbrengen van de opleiding naar Holland*, waar dan ook deskundigen als Van Ledden Hulsebosch te A'dam en dr. Hulst uit Leiden zouden kunnen doceeren, zoodat daar zou ontstaan *een wetenschappelijke instelling* in den geest ongeveer als de politie-academie te *Lausanne*.

Ontbinding van het arbeidscontract in Indië.

Men kan — volgens *De Loc.* (3/4, blz. 44, *H.*) — als werkgever op verschillende manieren *een eind maken aan de dienstbetrekking* van den werknemer (o.a. van een uitgezonden employé). Men kan een gewone *procedure* tegen hem beginnen tot ontbinding van het contract, met eisch van vergoeding van schaden, kosten en interessen, zoo daartoe termen zijn, *op grond van wanpraestatie door den werknemer*. Men kan hem opzeggen met inachtneming van den *wettelijken termijn*. Men kan hem opzeggen binnen den wettelijken termijn, met dadelijke *uitbetaling* van alles, wat men zou verschuldigd zijn gedurende den tijd, dat de arbeidsovereenkomst had moeten voortduren. Men kan hem zonder eenige uitkeering op straat zetten wegens een *dringende reden*, die het voor den werkgever onmogelijk maakt de dienstbetrekking te doen voortduren, mits die opzegging dan ook vrij aanstonds heeft plaats gehad en de dringende reden (meestal) onverwijld aan den arbeider is medegedeeld. En eindelijk kan men om dezelfde redenen of om andere van gewichtigen aard *naar den rechter* toe gaan en hem verzoeken de dienstbetrekking te doen eindigen door het ontbonden verklaren van de arbeidsovereenkomst. Dit laatste komt uiterst weinig voor en toch is de procedure zeer eenvoudig en brengt zij bijna geen kosten met zich mee. Als de werknemer meekomt en geen getuigenbewijs noodig is, becijferen zich de kosten op *f* 1. Tusschenkomst van practizijns is meestal onnoodig; de zaak kan behandeld worden als een zaak voor een zoogenaamd vrederecht. De rechter moet den werknemer voor zich laten verschijnen en zal meteen de getuigen kunnen hooren, die de partijen disponibel hebben. In den regel echter laten de werkgevers het erop aankomen, tot ze het niet meer kunnen verkroppen en jagen den arbeider dan weg. Nu is het heel mooi baas in eigen zaak te blijven, maar men is het in dergelijke gevallen toch in den regel niet. Want de ontslagen arbeider loopt naar den rechter en vordert wat los en vast is. De rechter moet de zaak dan toch onderzoeken en nagaan, of de patroon wel het zijne heeft gedaan. En dan blijkt dikwijls, *hoe economisch gevaarlijk het is op eigen gezag* te handelen en gebruik te maken van zijn recht, de dienstbetrekking wegens dringende redenen op te zeggen zonder termijn. Als zulk een werknemer op zekeren tijd is aangenomen (bijv. 3 of 5 jaren), dan kan zulk een plotselinge opzegging, die niet volkomen in den haak is — en bewijs het eens — den werkgever zeer veel kosten. *Men brande zijn vingers niet* door het geven van een dringend ontslag aan den arbeider wegens gewichtige redenen, maar vrage den residentierechter schriftelijk (niet op zegel) de arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren wegens gewichtige redenen, met uiteenzetting hiervan in het kort in het verzoekschrift. Dit zal veel onaangenaamheden, tijd, moeite en geld besparen.

De Loc. (2/4, blz. 9) vermeldt, dat een staking is uitgebroken bij de N.V. Meubelindustrie *Andriesse*. Vrijwel alle Chineesche timmerlieden (150) zijn niet binnengekomen. Bij deze firma, die de hoogste loonen betaalt, welke Chineesche timmerlieden te *Semarang* verdienen, wordt per week $5\frac{1}{2}$ dag gewerkt. Het Inlandsche personeel is gewoon aan den arbeid gebleven.

Het Verbond.

De Loc. (5/4) constateert, na afloop van het I.E.V.-congres, dat opnieuw is aangetoond, hoe juist de naam het wezen weergeeft van het Indo-Europeesch *Verbond*. Een *verbond* van allen, die, in de eerste plaats door geboorte, Indië beschouwen als hun vaderland. Een *verbond*, dat verschillen van stand, aanleg, godsdienst en afkomst overspant; een *verbond*, dat samenbindt allen, wier bestaan geworteld is in „het zonnig deel van Nederland". Die *hoogere* eenheid is op dit congres treffend gebleken; daarnaast geraakte men meer dan ooit overtuigd van de merkwaardige voortreffelijkheid van de leiding van het I.E.V. In het bijzonder mag deze leiding en het georganiseerd verband het Verbond benijd worden door *een zeer verwante groep:* de groep der *„blanke blijvers"*, *„de oude aanplant"*. Dit zijn de Nederlanders die, hetzij door hun werk, of door hun voorkeur, of hun aanleg, hetzij doordat zij van geslacht op geslacht in Indië werkten en woonden, of doordat zij zelf zich voor goed hier vestigden, Indië mede als hun land beschouwen. Tezamen

met de *Indo-Europeesche* en ook met de *Indo-Chineesche* ingezetenen nemen zij in Indië een positie in, welke van zóó veel beteekenis is, dat zelfs als in een verre toekomst aan Indië zelfbestuur zou worden toegekend, men hier niet zou hebben eene „Indonesische" autonomie, maar eene Nederlandsch-Indische. Deze blijvende niet-Inlandsche groepen vormen in de Indische samenleving een *bindmiddel*. Want zij zijn het, wier eigenbelang aanspoort tot het zoeken van een bevredigende verhouding met de Inlandsche bevolking; terwijl zij aan den anderen kant een zoo duidelijke behoefte hebben aan versterking en „verversching" uit het moederland — Nederland voor Indo-Europeanen en Blijvers, China voor de Indo-Chineezen — dat een goede verhouding ook naar die zijde voor hen een zaak van zelfbehoud is. Maar een scherper *afbakening van hun positie* is wenschelijk; mede omdat van de drie groepen alleen de Indo-Europeanen den goeden vorm van organisatie vonden. Bij de Chineezen begint dit te komen; bij de anderen — helaas — nog niet. Doch in werkelijkheid worden zij samengebracht door een „verbond", dat hen bindt aan dit land, dat *hun eigen land* is. Dat is een band, zoo sterk, dat op den duur niets de erkenning in den weg zal kunnen staan, dat deze groepen niet een bedreigde en niet een tijdelijke, maar een blijvende en een leidende positie innemen en *moeten* innemen in de Indische maatschappij.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (3 en 4/4 „Het I.E.V.-congres"; 4/4 „De agrarische politiek"), de *Java-Bode* (3/4 „Bevolking en Bestaan"; 3/4, 1A „Kolonisatie Nieuw-Guinea") en *De Sum. Post* (11/4, 2de bl. „Nieuw Guinea").

Uit het Zon-eclipskamp.

Drs. W. R. van Wyk, lid der Ned. Eclipsexpeditie te *Idi*, vertelt in *De Sum. Post* (13/4) e. e. a. over het doel en de methodes van de waarneming van de zonsverduistering, die op 9 Mei zou plaats hebben. *Het doel* is gegevens te verzamelen over den opbouw van de zon, over de processen, die zich in de zon afspelen. Als men bedenkt, hoe de zon en de andere sterren voortdurend een enorme hoeveelheid energie uitstralen, zal men zeker toegeven dat *het opsporen van die energiebron en daarna toepassing* van de verkregen kennis op de techniek, een vraagstuk van het allergrootst practisch gewicht is te noemen. Men moet niet verwachten, dat de 9de Mei of zelfs de eerstvolgende tien jaren een oplossing van de problemen zullen brengen. Wij staan op het oogenblik zeer aan het begin van den weg, die ons tot kennis van de verschijnselen in de sterren zal moeten voeren. Evenzeer als b.v. Coulomb en Cavendish op het einde van de 18de eeuw aan het begin van de tegenwoordige electriciteitsleer stonden, toen zij hun experimenten over de afstooting en aantrekking van electrisch geladen bolletjes deden. En toch zou nog geen honderd jaren later deze wetenschap, waarvan zij den grondslag legden, een revolutie teweeg brengen in onze techniek. Steeds is gebleken dat goed uitgevoerd natuurwetenschappelijk werk op den duur de schoonste vruchten voor de menschheid afwerpt, zij het door directe toepassing in het practische leven of in de terugwerking op andere takken van wetenschap. Schr. legt den nadruk op de bestudeering van het fascineerende probleem van *de straling der sterren* en wijst op andere *aan de zon bestudeerde vraagstukken*, die hun toepassing reeds in de techniek hebben gevonden: de wetten van de verdunde gassen bij hooge temperatuur en de wetten van de straling. Tevens vermeldt schr. nog den invloed van de zon op het weer, waar men ook al eenige positieve wetten heeft kunnen samenstellen. *De Nederlandsche expeditie* wil te weten komen in welke hoeveelheid, op welke diepte en onder welke temperatuur en drukking de stoffen voorkomen in de *chromospheer;* de straling, vooral ook de hoeveelheid straling wil zij meten van de *corona* (dit met betrekking tot de argonkwestie) en verder wil men nog den afval van het licht in de buitenste lagen van de *photospheer* onderzoeken.

De *Deli Crt.* vertelt van de „Opera Batak" (9/4) en „Sumatra's Westkust" (12/4), het *Soer. Hbl.* van „Solo'sche histories" (3/4, 3de bl. *Z.*), *De Loc.* van „Bali" (2/4), „Geestelijk leven en Onderwijs" (3/4, blz. 39, *Dr. H. A. v. Andel*) en „De handelshaven in M.-Sumatra", II (*Dr. R. Broersma*), de *Java-Bode* van de „Installatie Comité's voor de Koloniale Tentoonstelling te Parijs" (8/4).

Handelsonderwijs en Stenografeer-machine.

De heer *A. A. Schoevers*, directeur van de gelijknamige Instituten te Den Haag, R'dam, A'dam en Groningen, zou einde April te Batavia komen. Dit bezoek heeft ten doel de mogelijkheid te onderzoeken *ook op Java een Instituut voor Kantoor- en Handelsopleiding* op te richten. De reis naar Java houdt echter ook nog verband met de invoering van de *Stenografeermachine „Grandjean"*. De werkzaamheden op de bureaux van particuliere en gouvernementskantoren kunnen hierdoor aanmerkelijk bespoedigd worden, terwijl tevens een zeer belangrijke vereenvoudiging in den dienst en bezuiniging in de uitgaven verkregen kan worden. De chef schrijft zijn concepten niet meer met pen en inkt, doch stelt deze op de machine samen, waarna de schrijvers deze uitwerken. Na één maand onderwijs beheerscht de gebruiker niet alleen volkomen de stenografeermachine, doch heeft hij reeds een snelheid bereikt grooter dan met het gewone schrift. Hier is het groote verschil tusschen de stenografie en de stenografeermachine. De gestenotypeerde strook is daarenboven, onverschillig op welke snelheid opgenomen, voor iedereen onmiddellijk te lezen en uit te werken. *De Loc.* (3/4, blz. 22) is verheugd dat Indië thans vrijwel te gelijk met het moederland de primeur krijgt van een belangrijke machine, die in Frankrijk reeds sedert geruimen tijd is ingevoerd.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Snouck en Colijn.

Het volgende is overgenomen uit *Timboel*, algemeen periodiek voor Indonesië, van 15 Maart:

Twee groote Nederlanders en twee groot-Nederlanders. Maar welk een verschil in levensbasis en welk een verschil dus ook van houding ten opzichte van Indonesië.

Beiden zijn zij op Atjeh geweest en beiden hebben zij gewerkt aan de „pacificatie" van dat land met zijn heldhaftige bevolking. Snouck droeg in dien tijd een roode tarboes en Colijn zijn militaire pet. Zoo verschenen zij op de slagvelden.

Snouck was gevrijwaard voor het doodende Atjehsche wapen door zijn fez, Colijn door de bescherming zijner soldaten.

Dit verschil in dracht, oogenschijnlijk een kleine uiterlijkheid, was echter een teeken, het symbool, van het onderscheid van het wezen dezer twee figuren. Beiden hebben voor hun vaderland groote verdiensten verworven en daarom zijn ze groote Nederlanders. Beiden wilden een groot-Nederland, de een echter door het behoud van een geestelijken band tusschen Nederland en Indonesië, hetzij met, hetzij zonder dat Nederland Indonesië „behoudt", in materieelen zin, de ander het omgekeerde, een materieel behoud, desnoods zonder geestelijken band.

Indien wij dit laatste zeggen met betrekking tot Colijn, dan is het niet omdat wij in Colijn's jongste geschrift een bedoeling zoeken, die direct gericht is op de economische belangen van de groep, waar hij toe behoort. Welneen, wij willen hem eenvoudig nemen zooals hij zich uit en niet anders. Maar wij wenschen ons te gedragen als menschen, niet alleen met een hart, maar ook met een hoofd. Gelijk wij wenschen te maken te hebben, te praten te hebben met menschen, niet met een hoofd alleen, maar vooral ook met een hart.

Wij willen, Colijn's boek besprekende, ons niet begeven in een beschouwing over de technische dingen daarin aangeroerd, over geld, over staatkundige stelsels, over zakelijke kennis, onderwijs en al het andere.

Wij willen hier alleen de vraag stellen, welker beantwoording de basis dient te zijn van de verhouding tusschen hem en ons, als mensch en mensch.

Hoe beschouwt Colijn ons?

Als een soort deeg, dat te kneden is in elken vorm dien hij wenscht.

Een wil veronderstelt hij niet aanwezig te zijn in ons. Behalve dan de wil om met rust te worden gelaten. En om een goeden oogst te hebben; zooals ook een boer uit een gehucht in Drente of uit een dorp in Overijsel wenscht.

Maar zoomin als het juist is, conclusies te trekken voor gehuchten in Drente of dorpen in Overijsel uit wat in Den Haag valt op te merken, evenmin mag men bij de beoordeeling van wat in Indonesië als een geheel leeft, alleen rekening houden met de desa, (of voor het heele Nederland uitsluitend in aanmerking nemen de gevoelens van bovenbedoelde gehuchten of dorpen).

Intusschen, wie *goed* vat den zin van „het met rust willen worden gelaten", die zou een heeleboel kunnen verstaan, begrijpen en apprecieeren van onze volkspsyche.

Zelfs zou hij ons kunnen beschouwen met het oog van een voogd die blij is, zoo zijn pupil zich rijp acht voor het examen, dat bewijzen kan dat hij ontvoogd dient te worden.

Maar die pupil, Indonesië, verlangt die ontvoogding niet, volgens Colijn. Het zijn alleen de schreeuwleelijks, de ontwortelden die daarvan praten. A propos, is Colijn geen gedenatureerde in den door hem bedoelden zin, gemeten aan de bewoners van de dorpen en gehuchten in Nederland?

Trouwens, een anderen keer houdt hij wel rekening met het „dunne vliesje" der intellectueelen, als hij komt te spreken van de raden. Hij wenscht met de bedoelde groep zelfs een afrekening te zien houden door de Regeering.

Zoo ziet men, hoe Colijn ons beschouwt. Hij maakt van ons wat hij wil, laat ons iets of niets beteekenen, al naar het hem invalt.

Overigens vindt Colijn, dat óók en vooral naar de klachten van het volk moet geluisterd worden. Maar de pépé-zede verdwijnt en wordt niet meer getolereerd en wie op de hoogte is van de bestuursconferenties in de kaboepatens, weet dat de klachten van het volk nagenoeg nooit tot daar doordringen. Of heeft het geen klachten? Jawel, zegt Colijn, en haalt als voorbeeld aan een verbod van het rijden op een ongezadeld paard.

Och, zeggen we, laat het volk inderdaad met rust en in vrede zijn goeden oogst binnenhalen, heer Colijn. Gij zult u dan de moeite kunnen besparen om een hoofdstuk over de „inlandsche beweging" te schrijven, of u te bemoeien met andere dingen die ge niet verstaat.

Zie hier de nuchtere feiten volgens Colijn:

dat de Nederlanders verantwoordelijk zijn, ook tegenover de buitenwereld, voor wat in Indië geschiedt;

dat Indië *niet* in staat is om op eigen beenen te staan en óók niet in staat, zelf de tijdruimte aan te geven, waarbinnen dat eventueel wel het geval zal kunnen zijn.

Wij zijn immers als deeg. En dat heeft rustiglijk alles te ondergaan en vermag zelf het tempo niet te bepalen waarin het geschikt wordt tot brood. Dat moet alleen door bakker Colijn bepaald worden.

Laat hij oppassen, dat dit deeg hem ondertusschen niet verzuurt, niet bederft!

Kortom, het is het oude liedje: Wij zijn... onrijp! Dat is het.

Onrijp waarvoor? Waartoe?

Voor Westersche stelsels en ideeën. Zoolang wij geen Westerlingen zijn, op en top Westerlingen, zullen we altijd „onrijp" blijven. De politieke en onderwijs-instellingen moeten zich aanpassen bij onze maatschappij, die volgens Colijn in cultureel, economisch en technisch opzicht primitief is, wij moeten langs dien weg economisch „rijp" worden gemaakt. Hoe deze goocheltoer mogelijk is, weet alleen de heer Colijn.

Wij hebben niets zelf te bepalen, vooral het tempo van onze ontwikkeling niet. Of wij omtrent staat, staatsinstellingen, economie, cultuur enz. een eigen meening hebben, of er bij ons kiemen aanwezig zijn waaruit mogelijkheden tot ontwikkeling in een anderen zin dan den Westerschen, kunnen voortspruiten, is niet eens waard om onderzocht te worden. Of er een andere maatstaf van „rijpheid" mogelijk is dan de zijne, is den heer Colijn onverschillig.

De man die heeft beweerd, dat Aziatische troepen naar Europeesche slagvelden werden overgebracht om daar aanschouwelijk te worden overtuigd van het overwicht van het Westen over het Oosten(!) schijnt dit soort overwicht niet te veroordeelen!

Hij doet dan ook geen moeite om het wezen van het gezag hier te zoeken elders dan bij autocratische B.B.-ambtenaren.

Met het overwicht van volk over volk zij het gesteld als met het overwicht van mensch over mensch.

Wij wenschen alleen maar als medemenschen menschelijk beschouwd te worden.

En Snouck? Wij zouden willen zeggen, lezers, bestelt u het boekje: „Colijn over Indië", door Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, bij Van Dorp te krijgen en wellicht ook bij andere boekhandelaren. Leest het.

Gij zult misschien op sommige punten nog wel van meening verschillen met Snouck. Maar dan betreft het verschil in den grond toch maar één kwestie, n.l. den weg die moet worden ingeslagen om het verlangen te bevredigen waar Renan van spreekt: „le désir d'être ensemble", den wensch naar eenheid, in den ruimsten zin genomen en de heele menschheid omvattend.

Het geschrift van Snouck draagt van dat verlangen den stempel. Wij wenschen het Nederlandsche volk geluk met het bezit van zulk een zoon. Men leze het boekje.

Wij kregen er nog

Oost- en West-Ind. Literat.-Ove.'zicht.

De Indische Gids.

De Mei-afl. opent met eene verhandeling van den heer J. van Roon over de geschiedenis van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië, waaruit o.m. blijkt dat de hoogst eenvoudige organisatie aan welke in 1853 de kaarteeringsarbeid werd toevertrouwd, en die zich hoofdzakelijk langs empirischen weg voor de haar opgedragen en in omvang steeds toenemende taak heeft moeten bekwamen, ten slotte is geworden tot een centrale instelling ten bate van het algemeen nut, zoowel op wetenschappelijk als op practisch gebied.

Onder het opschrift: „De ontdekking van het Adatrecht" bespreekt Prof. Mr. J. de Louter het onder dien titel verschenen boek van Prof. Mr. C. van Vollenhoven. Hoewel de recensent hooge waardeering uitspreekt voor het werk van Prof. v. V. — bijv. wanneer hij getuigt: „Met zeldzaam talent, verwonderlijke belezenheid, uitgebreide taalkennis, lofwaardige nauwkeurigheid, geconcentreerde kracht geeft de schrijver eene bijna volledige schets van het ontstaan en de ontwikkeling onzer kennis en schatting van de gewoonten en gebruiken der inheemsche volken van Indonesië" — wijst Prof. de L. ook op de schaduwzijden welke z.i. het boek vertoont, zoowel wat betreft den inhoud als wat aangaat den vorm waarin deze gegoten is.

De heer G. Nypels, hoofdredacteur van de Ind. Gids, wijdt eene beschouwing aan het bezoek van den gouverneur-generaal van Indo-China, Pierre Pasquier, aan Nederlandsch-Indië, die bij zijn aankomst, op 9 April j.l., met buitengewoon eerbetoon officieel is ontvangen,

Verder bevat de afl. de geregelde rubrieken: Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie (hierin o.m. mededeelingen over wetenschappelijke waarnemingen der zonsverduistering in Atjeh op 9 Mei a.s.).

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijksk. Genoo'schap.

In de dezer dagen verschenen afl. van het T. A. G. is aan Oost-Indië een zeer belangrijke plaats ingeruimd. Ze opent met eene bijdrage van Dr. Ch. E. Stehn en Dr. J. H. F. Umbgrove over de geologie der vlakte van Bandoeng, waarbij kaarten, diagrammen en platen. — De hr. J. Luymes geeft een korte schets van de ontwikkeling der oceanographie, gevolgd door bijzonderheden over de a.s. expeditie tot onderzoek der zeeën in het oostelijk deel van den Indischen Archipel met het opnemingsvaartuig „Willebrord Snellius"; ook dit artikel is verduidelijkt door kaartjes. — De hr. H. Witkamp schrijft een art. over het kratermeer Bawang Aso (Oost-Borneo). — Van een „uitbarsting" van de modderwel Kesanga (res. Blora) op Java geeft de hr. J. C. Lamster eene beschrijving; een bijbehoorende kaart vertoont de ligging en de gesteldheid van deze wel, terwijl de toegevoegde foto's een indruk geven van het uiterlijk der typische modderkegeltjes en van de weinig begroeide Kesanga-vlakte. — Voorts bevatten de rubrieken Literatuur en Overzicht van geologische publicaties menige bespreking van Indische uitgaven, en geeft W. C. M. het gebruikelijk Oost- en West-Indisch bibliografisch overzicht.

Tropisch Nederland.

Afl. 1 van den 2en jaarg. brengt een korte bijdrage (met gekleurde plaat) van Dr. Z. Kamerling over Neushoornvogels, waarvan op de eilanden van den Indischen Archipel omstreeks 15 verschillende soorten voorkomen, meerendeels met een betrekkelijk beperkt verspreidingsgebied. Op Java wordt bijv. slechts één soort aangetroffen. — De heer J. W. Geesink schrijft over het opiumvraagstuk; dat vooral in de laatste jaren zich in het brandpunt der wereldbelangstelling geplaatst ziet. — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis publiceert een beschouwing: Rijstlegenden in Indië, welke in een volgend Nr. wordt voortgezet.

Missie en Zending.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. April '29. Een Spaansche heiden-apostel [Bartholomé de las Casas], door S. Kalff. — Het bijzonder onderwijs in Indië in gevaar. — Na de afschaffing van het concubinaat. — Matriarchaat. — Intern. Koloniale Tentoonstelling te Parijs.

De Katholieke Missiën. Mei '29. Ngada (Flores). Een praatje over de Ngada's en hun heidenschen godsdienst, door P. J. Bouma. Godsdienst der Ngada's volgens de navorschingen der missionarissen en het onderzoek van P. Arndt. Met afb.

Nederlandsch Zendingsblad. Mei '29. A. Vermeer. 1904—1929. — In Memoriam Dr. Ismaël (met portret). — De 6e Kerkconferentie der Broederkerk in Suriname, door W. Burkhardt.

Neerlands Indië.

Van het bij Elsevier te Amsterdam onder leiding van Prof. D. G. Stibbe verschijnend standaardwerk: „Neerlands Indië, land en volk, geschiedenis en bestuur, bedrijf en samenleving" is de 5e afl. verschenen. Ze bevat het slot van Prof. Dr. N. J. Krom's bijdrage over het Hindoeïsme, verder een opstel van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje over het Mohammedanisme, waarmede het hoofdstuk over de godsdiensten beëindigd is. Vervolgens komt hoofdstuk VII: Inheemsche bouw- en sierkunst in den Archipel aan de beurt, hetwelk begint met het eerste gedeelte van een artikel van den heer Th. van Erp: Klassieke Hindoe-Javaansche bouwkunst. — Ook deze afl. is rijk geïllustreerd.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 3 Mei bevat een interessant artikel van den hr. S. Kalff over K. F. Holle, door schr. „de vriend der Soendaneezen" genoemd. — In het Nr. van 10 Mei is Kalff opnieuw aan het woord met een art.: „Daendels en Krayenhoff". — Verder schrijft de hr. A. Weruméus Buning over eene expeditie tegen „Kwassie-Krom" op de kust van Guinea, terwijl P. B. het vervolg geeft van „Reisindrukken van een verlofganger uit Nederland naar Indië.

Het aandeel van Nederland in den handel van Indië.

In de Mei-afl. van de Economist vervolgt Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart zijn beschouwingen over het aandeel van Nederland in den handel van Indië. Hij behandelt thans de invoercijfers welke een belangrijke afneming van het Nederlandsche aandeel doen zien. Wanneer men de absolute cijfers corrigeert aan de hand van het indexcijfer voor importgoederen, blijkt bovendien een belangrijke achteruitgang in absoluten zin. Ten deele is deze slechts schijn, omdat vroeger meer dan nu via Nederland werd verscheept en de desbetreffende invoer in Indië aan het Nederlandsche aandeel ten goede kwamen, ook al waren ze elders vervaardigd. Maar voor het grootste deel heeft men te maken met werkelijken achteruitgang van ons land. De hoofdoorzaak van dit verschijnsel is de steeds toenemende concurrentie van andere landen, vooreerst van Japan, welks concurrentie bij den invoer van aardewerk en manufacturen maar al te bekend is, doch ook van andere landen, waaronder b.v. Australië moet worden genoemd.

Dit laatste wordt toegelicht aan de hand van de cijfers van den boterinvoer in Indië, welke eertijds in belangrijke mate in handen van Nederland was, doch ten aanzien van welk artikel Australië, dat dichter bij de Indische markt ligt en dus, naast gunstige natuurlijke voorwaarden voor de boterbereiding, in het voordeel is met betrekking tot de te betalen vrachten, thans de Indische markt voor ongeveer 90 procent voorziet. De Indische markt is dus voor dit artikel voor het grootste deel voor ons land verloren, waartegenover echter de Nederlandsche zuivelproducten elders belangrijke compensatie hebben gevonden. Bij afnemenden uitvoer van boter naar Indië steeg n.l. onze totale boterexport van ruim 20.000 ton in 1920 tot bijna 47.000 ton in 1928.

Ook het aardewerk wordt in dit deel van het artikel behandeld. Uit de desbetreffende cijfers blijkt een zeer sterke teruggang van den Nederlandschen uitvoer van borden, kopjes en schoteltjes op de Javamarkt en een enorme stijging van den Japanschen invoer. In de Buitengewesten is de Japansche activiteit veel minder groot geweest, doch verwacht mag worden, dat ook daar het Nederlandsche aandeel zal teruglooopen, zoodra Japan dit deel van de Indische markt intensief gaat bewerken.

Maandblad voor Beeldende Kunsten.

De Mei-afl. bevat een geïll. bijdrage van den heer Th. van Erp over „twee poortwachters [Nandiçwara en Mahakala] van een Çiwa-heiligdom uit de Prambanan-vlakte", welke beelden thans, in het bezit van de Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst, te aanschouwen zijn in de Rijksacademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam. — Verder vermeldt Dr. F. D. K. Bosch bijzonderheden over een in 1927 te Kalasan opgegraven, buitengemeen fraai bewerkte bronzen klok van monumentale afmetingen uit het Hindoetijdperk.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 40 (30 Maart), Biologische bestrijding van insectenplagen en hare toepassing in Ned. Oost-Indië (vervolg, zie ook No. 41). — Het koeliecontract in buitenlandsche koloniën (slot). — Naar de afschaffing van de poenale Sanctie, door L. J. M. Feber. — Beschrijving van orchideeën die in Ned.-Indië gekweekt kunnen worden, door P. M. W. Dakkus (vervolg). — De rubbercultuur in Zuid Oost-Borneo. — De beperking van de poenale sanctie bij de Landsmeenen in Indië (zie ook No. 41).

Id. No. 41 (6 April). Assistenten-moorden. Een interview met D. D. — De welvaart in Malaya. — Enkele beschouwingen over moderne theefabrieken, door Dr. J. J. B. Deuss. — Een onderhoud met Mr. Fruin (over het arbeidsvraagstuk).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 7 (1 April). Rozen en rozenteelt (met afb.). — Kroos op het water van rijstvelden (met afb.). — Proeven over levensduur van insecten en planten. — Bijproducten van de ananas-conserven-industrie, door V. R. Greenstreet. — De grondnoot in de zuidelijke Staten van Noord-Amerika, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Overzicht van den inhoud van Meded. v. h. Proefstation voor het Boschwezen No. 19: Bijdrage tot de kennis van Pinus Merkusie Jungh en de Vr., meer in het bijzonder in de Gajolanden, door C. Brandts Buys, C. Japing en D. Fernandes.

De Tropische Natuur

Inhoud der April-afl. Mierenepiphyten, door D. v. L. (met ill.). — Gallinago megala (soort van watersnip), door J. Olivier. — Afwijkingen in de geweien van Cervus equinis en Cervus hippelaphus (hertensoorten), door L. Coomans de Ruiter (met afb.). — Reageeren wilde varkens op angst- en waarschuwingskreten van vogels? door A. W. Spennemann. — Korte mededeelingen.

De Indische Mercuur.

No. 19 (8 Mei). De Batoer op Bali en zijn eruptie in 1926, door Dr. G. G. L. Kemmerling. — Sugar cane and its culture, door F. S. Eagle; besproken door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Beoordeeling van bedrijfsresultaten op suikerfabrieken. — Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs in 1931. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische zaken — arbeidsvraagstukken — nijverheid enz., delfstoffen enz. — natuurwetenschappen.

Blaadje voor het Volkscredietwezen.

De Febr.-afl. bevat in de eerste plaats den tekst van de rede, uitgesproken door den Regent van Banjoemas R. A. A. Gondosoebroto, ter geleg[illegible] van het 25-jarig bestaan der Banjoemasche Bank op 2 Febr. j.l. — Verder o.m. een artikel van Fruin, getiteld: Beleening van [illegible] en onderstanden.

Boschbouwkundig [illegible]

Inhoud der Maart-afl. Over de economische beteekenis der djatibosschen, door F. W. Snepvangers. — Het houtzagerijbedrijf in Ned.-Indië, door B. Mulder. — Houthandel op Java tot 1811, door A. J. Warta. — De titels bij het Boschwezen (een hopeloos pleidooi), door W. Zwart. — Bixa orellana Linn. Keroemba (Jav.), Kesoemba-kling (Jav.), Galinggem (Soend.), door P. K. Heringa. — Organisatie en werkwijze van een mogelijk op te richten inrichtingsbrigade voor de bosschen in de buitengewesten, door W. A. P. de Boer.

* * *

Edwin M. Loeb. Mentawei-religious cult. (Univ. of California publ. in American Archaeology and Ethnology. Vol. XXV, No. 2, 1929).

Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Amsterdam. Achttiende jaarverslag 1928. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De bestemmingen van den uitvoer van enkele producten van Java en Madoera gedurende 1926, 27 en 28. (Korte Berichten voor Landbouw, Nijverh. en Handel. 30 Maart en 5 April).

Met Dr. P. F. Hubrecht † naar den Galoenggoengkrater. Een terugblik, door J. B. R. (De Indische Post. 6 April).

De Retourvloot van Pieter de Bitter (Kerstmis 1644—najaar 1665), door J. C. M. Warnsinck. Met 7 afb. en 2 kaarten. ('s-Gravenhage, M. Nijhoff).

Ontwikkelingsgang der Vorstenlandsche wetboeken. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijks-Universiteit te Leiden door [Raden Mas Mr.] Soeripto (Leiden, E. IJdo).

De beteekenis van de suikerindustrie [voor den Inlander] op Java, door M. Neven. (Democratie en Vrije Arbeid. 11 Mei).

Suriname.

In een andere rubriek in ons vorig nummer werd reeds de aandacht gevestigd op het zeer interessante artikel van den heer J. J. Bruna *„Een nieuw idee voor Suriname"*, in het „Haagsch Maandblad" van deze maand.

Die eenmaal een studiereis naar Suriname heeft gemaakt, raakt de herinnering aan het land niet spoedig kwijt en ook de belangstelling is dan blijvend. Dat zien wij nu ook bij den heer Bruna.

Niet minder bij de oud-Gouverneurs, getuige de oud-Gouverneurs Fock, Staal en Van Heemstra, om van andere oud-ambtenaren niet te spreken.

Wat aan des heeren Bruna's nieuw idee — van Suriname een toeristenland te maken — vooraf gaat laten wij rusten. Het is een voortreffelijk overzicht, dat de aandacht van het Departement van Koloniën ten volle verdient.

Maar het „nieuwe idee". Dat juichen wij van harte toe. Aan de uitvoering zal nog heel wat vastzitten. De heer Bruna wijst dat gedeeltelijk reeds zelf aan. Maar er zal nog heel wat meer voorbereid moeten worden.

Britsch Guiana is ons ook hierin vooruit. In „The British Guiana Handbook 1922" lezen wij: „If the visitor confines himself to the coastlands, he will leave with a very inadequate idea of the fine scenery to be found within the boundaries of British Guiana. Railway and the public road make journeys quick and easy along the coast; towards the interior travel must be by boat. Government and subsidised services of steamers run to many points up the great rivers and thence launches and bateaux convey the traveller comfortably to scenery which can compare with that of any part of the world"....

„The round trip from Georgetown can be done in 10 days, fairly comfortably. Rest houses have been provided at every halting place from the hotel at Rockstone on the Essequebo, where the first night out is spent."

Ook kleinere uitstapjes worden aanbevolen. „None of these should occupy more than a few days, and all will be well worth doing".

De Amerikanen kennen reeds den weg naar Suriname. Een paar jaar geleden bezochten John W. Vandercook en zijn vrouw Suriname, hoofdzakelijk met het doel de Boschnegers te bestudeeren. De reis werd beschreven in *„Harpers Magazine"* van October 1925 *(White Magic and Black in the Jungle")*, in „Worlds Work" van Maart 1926 en in „The World of to-day" van Augustus 1926. („A Klondike in the Tropics").

Dit artikel is overgedrukt in de uitgaven van het „Nationaal Bureau voor Documentatie over Nederland", 17 Sept. 1926, no. 227 en o.a. besproken in de „Nieuwe Rotterd. Courant" van 20 April 1926, Av.blad B.

In hetzelfde jaar verscheen bij Harpers Brothers van de hand van John W. Vandercook een mooi reisboek *„Tomtom"*.

In hetzelfde jaar verscheen in het April-nummer van „De West-Indische Gids" een geïllustreerd artikel *„Birdcatching in Surinam"*, by Thomas E. Penard and Arthur P. Penard.

Ten slotte vestig ik de aandacht op het artikel van Dr. Melville J. Herskovits in „De West-Indische Gids" van Januari 1929: *„Preliminary Report of an Ethnolocigal Expedition to Suriname, 1928"*.

Maar de heer Bruna heeft meer in het bijzonder toeristen, vacantie-reizigers op het oog. Deze stellen hoogere eischen aan comfort en daarmede zal men rekening moeten houden, wil men ze aantrekken.

De Koninkl. West-Ind. Mail moest beginnen met de samenstelling, *aan de hand van Bruna's artikel*, van een mooi geïllustreerd boekje in de Engelsche taal, waarin al het bezienswaardige wordt beschreven en afgebeeld, niet te vergeten de „koto misies" (niet „Kottamissies"). Dit boekje moet in de Vereenigde Staten ruim verspreid worden.

Er wordt te weinig propaganda gemaakt voor wat de kolonie heeft aan te bieden. Suriname heeft voortreffelijke antipaalworm houtsoorten — mambarklak en basralocus — maar wat weet het buitenland daarvan? In *„The Handbook of the British West Indies, British Guiana and British Honduras 1929—1930"*, by Sir Algernon Aspinall, zag ik een advertentie van Sproston Ltd. Georgetown, British Guiana, Shippers of Greanheart „The only wood that effectually resists the Toredo", wat niet waar is, zooals proeven hebben bewezen. Dit door „The West India Committee" uitgegeven Handbook wordt zeer ruim verspreid. Adverteeren onze houtexporteurs ook in het buitenland?

In het *Polytechnisch Weekblad* van 21 Februari 1929 schreef Dr. Ir. J. Ph. Pfeiffer een zeer belangrijk artikel over *„de voor Europa van belang zijnde Surinaamsche Houtsoorten"*. Maar wordt dit tijdschrift in het buitenland gelezen?

Maar wij zijn afgedwaald van het artikel van den heer Bruna. Wij eindigen dit praatje met een aanhaling uit het artikel:

...... „Wie weet zijn er onder de toeristen wel, die in Suriname winstmogelijkheden ontdekken, die wij in onze schrielheid tegenover dit zorgenkind niet meer zien, omdat wij ons hebben blind gestaard op het probleem en die de Surinamers bij elke vleug van tegenspoed door het moederland aan hun lot overgelaten, niet meer durven riskeeren.

Het ergste is, dat ook dit denkbeeld geld kost. Reclame maakt men nergens voor niets en zeker niet in Amerika, dat het grootste contingent der bezoekers zou moeten leveren.

Maar...... „it pays to advertise" leeren de Amerikanen en men kan moeilijk beweren, dat de drie millioen per jaar, waarmede Nederland nu Suriname in armoede laat, rente kan opleveren".

Curaçao,

Curaçaosche Handel-Maatschappij.

Aan het verslag van de Curaçaosche Handel-Maatschappij ontleenen wij het volgende:

De overzeesche filialen droegen in alleszins bevredigende mate bij tot het exploitatieresultaat.

Een uitzondering hierop maakte het Maracaibo-kantoor, waar de gestadige ontwikkeling der zaken werd onderbroken door een periode van kleine leveranties aan de oliemaatschappijen en een inbinding der verkoopen naar het achterland, in verband met den slechten koffieoogst der vorige campagne. In de tweede helft des jaars hadden zich de omstandigheden voor het bedrijf te Maracaibo reeds ten gunste gewijzigd, zoodat men daar thans een vluggeren en grooteren omzet bereikt dan ooit te voren.

De directie heeft het voorzichtig gevonden een dubieuse vordering van $ 25.000, waaromtrent te New-York een proces hangende is tegen een assurantie maatschappij, geheel te reserveeren.

De toestand der zaken in het thans loopende boekjaar laat zich, ook in de overzeesche vestigingen, gunstig aanzien.

Op de balans komen als activa o.m. voor: bezittingen *f* 819.172 (v. j. *f* 781.936), geldmiddelen *f* 550.867 (*f* 1.021.693), bijkantoren *f* 3.203.509 (v.j. *f* 3.403.310), waaronder dat te Curaçao met *f* 713.842.05, debiteuren *f* 2.815.807 (v.j. *f*2.158.007), goederen *f* 679.781 (v.j. *f* 215.995).

Hiertegenover staan als passiva o.m.: kapitaal *f* 5.000.000 (als v. j.), reserve *f* 1.196.482 (vor. jaar *f* 1.160.424), reserve voor bijkantoren *f* 300.000 (als v. j.), ondersteuningsfonds *f* 100.000 (als v. j.), obligatieleening *f* 50.000 (v. j. *f* 69.000), crediteuren *f* 949.752 (v. j. 481.557).

Het saldo der exploitatie- en rente-rekening bedroeg *f* 563.627 (v. j. *f* 578.368).

In mindering daarvan komen afschrijvingen ad *f* 73.241 (v. j. *f* 25.966), zoodat de netto winst bedraagt *f* 490.386 (v. j. *f* 552.401). Hieruit kan een div. van 8 pCt. (als v. j.) worden uitgekeerd.

Bovenwindsche eilanden.

Prof. Knappert heeft in de Mei-vergadering der Maatschappij voor Nederlandsche Letterkunde een lezing over de bovenwindsche eilanden gehouden. Aan hetgeen spreker volgens het verslag in de „N.R.Ct." gezegd heeft, ontleenen wij het volgende:

„Het bestuur wordt gevoerd van Curaçao uit, met miskenning zoowel als verwaarloozing van de belangen der Bovenwindsche eilanden. Op St. Maarten zetelt de gezaghebber der drie eilanden, op de beide andere heeft hij een plaatsvervanger. Behalve dat er ontevredenheid heerscht over de personen der ambtenaren, is het vooral het stelsel dat men veranderen wil. Los van den Kolonialen Raad op Curaçao, weder rechtstreeks samenwerken met het Plein.

Deze los-van-Curaçao-beweging is geenszins anti-Nederlandsch, de bevolking toont dat telkens overtuigend, maar men wil zelfbeschikking onder toezicht en leiding van het moederland. Tot de ernstige grieven behooren: de door het gouvernement bevorderde emigratie, waardoor thans op de eilanden de noodigste werkkrachten voor landbouw en zoutwinning ontbreken; de verwaarloozing van landbouw en veeteelt, vooral doordat de regeering het modern bedrijf aan de bevolking niet leert. De heer G. J. Grol, oud-gezaghebber van St. Eustatius, heeft daar prachtig werk gedaan door de wederinvoering der katoenplant, maar de agrarische maatregelen van het gouvernement bleven onvoldoende. Gouverneur Fruytier heeft thans *f* 1000 voor de kokosteelt uitgetrokken.

Een grief is voorts de voorgestelde afschaffing van den accijns op gedistilleerd, waardoor de eilanden smokkelnesten voor al de Caraïbische eilanden zullen worden. Ergernis heeft ook de houding van de ambtenaren na de stormramp van 12 Sept. 1928 gewekt, waarvan spr. uit particuliere brieven staaltjes gaf. Hij voegde daar nog tal van voorbeelden bij, waaruit de verwaarloozing van deze Nederlandsche eilanden blijkt. In de vergadering van de Tweede Kamer van 13 December 1928 hebben de heeren IJzerman, Van Vuuren, Joekes en Bijleveld in dezen geest gepleit. Spr. eindigde zijn door kaarten en prenten toegelichte voordracht met den hartelijken wensch, dat ons volk oog moge krijgen voor het groote onrecht, dat daar op dit kleine stukje van het Nederlandsche rijk geschiedt."

Gevangenispolitiek.

Wat in 1928 en 1929 gebleken is omtrent de mogelijkheid van ontvluchting uit de Willemstadsche gevangenis komt in nog vreemder licht als men in de voor 1930 ontworpen begrooting de mededeeling leest, dat „in 1928 moest worden overgegaan tot verdubbeling van het aantal gevangenbewaarders, terwijl sedert 1 Januari 1928 het aan die betrekking verbonden maandloon moest worden verhoogd, daar het onmogelijk bleek met het aanwezige aantal de bewaking van een steeds grooter wordend aantal beslist kwaadaardige uitheemsche beroepsmisdadigers zelfs in de geringste mate aan haar doel te doen beantwoorden". De commissie van administratie voor de strafgevangenis en het huis van bewaring heeft zich tot het Bestuur gewend onder mededeeling, dat, teneinde de bewaking naar behooren te kunnen doen plaats vinden, het noodzakelijk voorkwam 6 gevangenopzichters uit Nederland te laten uitkomen. Deze worden thans aangevraagd en zullen *f* 3000 's jaars genieten.

Landbouw.

Op de begrooting van 1930 is *f* 35.000 aangevraagd voor voorschotten tot bevordering van land- en tuinbouw en veeteelt en voor andere uitgaven in het belang hiervan. In de m. v. t. leest men hieromtrent:

„Deze post is op de begrooting verhoogd om ruimer middelen beschikbaar te hebben ten einde de mogelijkheid te openen voorlichtend werkzaam te zijn op het gebied van land- en tuinbouw. Het is van algemeene bekendheid dat het eiland Curaçao op verre na niet voorziet in de behoefte aan vruchten, groenten en vooral aan melk en eieren. Het komt ondergeteekende voor, dat meer op dat terrein moet worden gedaan en dat de gewijzigde omstandigheden ook wijziging moeten brengen in den aard van de cultuur. Indien onder deskundige leiding een aanschouwelijke voorlichting wordt gegeven en de mogelijkheid en levensvatbaarheid van land- en tuinbouwbedrijven, op kleine schaal en slechts voor de behoefte van de bewoners van Curaçao kan worden aangetoond, zal de toestand in de levensmiddelenvoorziening zeker verbeteren en de bevolking in alle lagen ten goede komen.

Ook voor de Bovenwindsche eilanden zal moeten worden nagegaan op welke wijze moet worden geholpen en de achteruitgang van de welvaart der bevolking kan worden gestuit".

Wat dit laatste betreft — prof Knappert heeft reeds meegedeeld, dat *f* 1000 voor steun aan de kokosteelt is uitgetrokken. De kokosteelt is van gouvernementswege beproefd op het domein Godet op St. Eustatius en schijnt kans van slagen te beloven. De aangevraagde gelden moeten o.a. voor uitbreiding gelden.

Het traktement van den gouverneur.

Blijkens het verslag van de Tweede Kamer over het wetsontwerp tot wijziging van het XIde hoofdstuk der Rijksbegrooting van 1929 maakten eenige leden bezwaar tegen de voorgestelde verhooging van den gouverneur van Curaçao. Verscheidene andere leden verklaarden zich op grond van de door de regeering gegeven argumenten met de verhooging wel te kunnen vereenigen. De minister van Koloniën merkte echter op, dat het voorstel tot verhooging der ambtelijke inkomsten van den gouverneur van Curaçao een noodzakelijk gevolg is van de verandering in economische structuur, die zich in Curaçao heeft voltrokken.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het doopboek der Geref. Kerk op Curaçao:

Jan Pietersz. onegte zoon van Jan Pietersz. Tromp en Anna Christina Arensz, geboren op Aruba, den 17en Juni 1785, is door de moeder en getuigen Willem Stenoicus en Maria van Riesen ten H. Doop aangeboden, den 2-en m.c. (May 1786) en gedoopt door mij

SPORON, *Predikant.*

N.B. De vader van dit onegt voortgebragte kind, heeft mij, voor de bediening van den Doop de volgende attestatie overgeleverd:

„Ik ondergeteekende, bekenne voor God, dat het kind van Anna Christina Arensz, mijn kind is en dat ik het zelve kind, als eigen zal aannemen en erkennen tot den dood toe. Om dit bovenstaande te volvoeren; zo teeken deze, op Curaçao den 19en Mey 1786.

Was geteekend: JOHANIS P. TROMP.
Vera copia
Q. T.
SPORON, *Predikant.*

9 April 1790 ged. Catharina Theresia, zn. van Johannis Pieterse Tromp en Abigaël Wolff.

Uit den Verren Vreemde.

Het rapport der Butler-commissie.

..geland heeft zijn twee commissies, die zich .. houden met de verhoudingen van het moe..nd tot Britsch-Indië. De een is de veel besproken .. onder Sir John Simon. Deze heeft twee informatie-reizen door Britsch-Indië gemaakt. Pas in ..en teruggekeerd, is zij nu bezig haar rapport ..te werken. Dit zal aan het Parlement beschouwingen en voorstellen aanbieden betreffende de ..kundige verhouding van de kolonie tot het ..derland, en betreffende mogelijkheden van een ..utie tot grootere zelfstandigheid van Indië. Zij ..t, door het gerucht, dat om haar werkzaamheid ..aakt is, de aandacht van de geheele wereld. Als .. rapport verschijnt, zal de algemeene belang..ling of nieuwsgierigheid er scherp op gericht zijn.

..De andere commissie, over welke wij 't ditmaal ..ben zullen, heeft haar rapport uitgebracht en ..ubliceerd, en hieraan is slechts in een zeer be..kten kring van niet direct-geïnteresseerden op..rkzaamheid ten deel gevallen.

De commissie heeft Sir Harcourt Butler tot voor..ter. Wij hebben hier bij haar instelling over haar ..n van bestaan gesproken, wij brengen deze hier nog even in herinnering.

Als de Engelschman over Britsch-Indië spreekt, doelt hij daarmede, in engeren zin, het gebied dat ..der rechtstreeksch bestuur staat, dat is het ge..d waarover de bemoeienis van de commissie-..on gaat. Maar daarnaast, of juister grillig ver..eid daartusschendoor, ligt een 700-tal Inland..e staten en staatjes die onder een eigen vorst ..an. In hun gebied is het Britsche gezag vertegenwoordigd door *political officers.* Deze staten wor.. „de Indische" genoemd, zij staan ook onder den ..derkoning, maar nemen naast het rechtstreeks ..tuurd Britsch-Indië een eigen plaats in.

Nadat zij lang ieder op zich zelf hadden gestaan ..der onderlinge organisatie, zijn zij een tiental ..n geleden tot het inzicht gekomen, dat onder..e samenwerking nuttig en noodig kan zijn. In ..1 is de *Chamber of princes* geïnaugureerd, die ..meenschappelijke belangen behartigt en er voor ..komt.

Tot de vragen van den dag behoort ook voor deze ..rstenlanden: waar wil men heen voor de verdere ..standigheid van Indië, ja misschien voor de ..andering van de kolonie in een dominion, en hoe ..nkt men zich in dit geval de verhouding van de ..eerende prinsen tot het Britsch-Indische opper..ag, tot het moederland en tot de kroon? Zooals ..n ziet, zijn de aangelegenheden van Britsch-Indië ..engeren zin en van de Inlandsche staten niet van ..ander los te maken, al vragen ze om een eigen afzonderlijke behandeling.

..n zoo is dan ook de commissie Butler ingesteld ..te adviseeren over de juiste verhouding waarin ..prinsen tot de souvereine regeering staan; over ..samenwerking van de vorstenlanden met het ..htstreeks bestuurd gebied vooral voor finan..ele en economische zaken; en over de gevolgen, ..het verleenen van een grootere zelfstandigheid ..Britsch-Indië voor de staatkundige verhouding ..schen de Inlandsche staten en het oppergezag zal ..nen hebben.

..n de commissie hadden geen Inlandsche vorsten ..ing, maar de *Chamber of princes* heeft een ver..enwoordiging naar Londen gezonden, die door ..commissie is gehoord.

..n het rapport van de Butler-commissie verschenen is, wekt dit geenszins de verwachting, dat de ..stuurders der Inlandsche staten er opgetogen ..r zullen zijn.

Voor het eerste punt, de verhouding tot den sou..rein, de *paramount-power,* doet de commissie ..n poging om voor de geopperde bezwaren of ..eworpen kwesties een oplossing aan te geven. Wijzende op verschil in historische ontwikkeling, toevallige en vastgelegde verhoudingen, in plaatselijke omstandigheden, enz. meent het rapport ..in dit opzicht te nemen beslissingen als geval..op zich zelf zullen moeten worden behandeld.

Hadden de prinsen voorgesteld om een Raad van ..ndsche staten in het leven te roepen, die zou ..nen samenwerken met de organen der regee..g, en die ook het tot stand komen van een ..ane-unie zou bevorderen, de commissie heeft ..e gedachte slechts in zoover overgenomen, dat ..wel een Raad van deskundigen aan het werk wil ..n, maar de wijze waarop zij dit denkbeeld uit..rkt beantwoordt niet aan de bedoeling, om vast..d en zekerheid te brengen, waar deze nu ont..ken.

De prinsen hadden verder duidelijk doen uit..ten, dat zij een uitspraak wenschen, waarin zou ..n uitgedrukt, dat zij geen vrees behoeven te hebben eenmaal aan het welbehagen van Swarajisten ..Indisch nationale drijvers overgeleverd te worden, een wensch vooral van veel beteekenis voor ..e staten en staatjes, die omsloten zijn door rechtstreeks bestuurd gebied. Wat de commissie in dit opzicht als haar oordeel te kennen geeft is zeker niet zonder belang. Het rapport sluit zich aan bij de zienswijze, volgens welke de verhouding van de Staten tot het centrale gezag die is van de Staten tot de Kroon. De gesloten tractaten en overeenkomsten zijn als zoodanig op te vatten. De onderkoning van Indië, en niet de Gouverneur-generaal in Rade, is als de vertegenwoordiger van den Souverein te beschouwen. In geval van geschil kan de kwestie voor comité's worden gebracht, die geen organen behoeven te zijn van de Britsch-Indische regeering.

Geheel gerust gesteld zullen de betrokken vorsten door deze verklaring echter niet zijn. In de practijk is de positie van den Minister voor Indië en is de werking van de regeeringsorganen in Indië zoo, dat veel zal moeten veranderen om de verhouding volgens het door de commissie Butler overgenomen standpunt zuiver te stellen. De Swajaristen en de drijvers onder de nationalisten zullen zich op dit standpunt nimmer willen plaatsen. Ook zullen de voorstanders, in Engeland en in Indië, van een heel en ondeelbaar Indië geen instemming kunnen betuigen, met een opvatting die de tegenstelling tusschen rechtstreeks bestuurd gebied en Inlandsche staten officieel scherper accentueert. Mede is de opmerking reeds geopperd, dat in de erkenning van de Kroon als *paramount power* opgesloten ka.. liggen, dat de Kroon recht van beschikken heeft. Mocht de Britsche regeering er ooit toe overgaan, goedschiks of kwaadschiks, aan Britsch-Indië nog meer uitgebreid zelfbestuur, of een nieuwen status, b.v. van dominion, te geven, dan zou de Kroon hare bevoegdheden over de Inlandsche staten aan het nieuwe bestuur kunnen overdragen. Het blijft dus de vraag of die staten zich bij deze opvatting veilig mogen achten.

Het Butler-rapport heeft geen rust vermogen te brengen. Het heeft eigenlijk niets anders gedaan dan: de moeilijkheden nog eens heel duidelijk doen uitkomen.

Ingezonden.

Het Droste-Album „Indië".

De redactie had de welwillendheid in de rubriek „Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt", een van veel waardeering blijk gevende beschouwing over dit album te publiceeren, eindigende met de vraag: „Dit album is zeker meer bedoeld ten gebruike voor volwassenen, dan voor de jeugd?" enz.

Ten einde misverstand te voorkomen, stellen wij er prijs op deze vraag met een enkel woord te beantwoorden en merken wij op, dat het de bedoeling is om een zoo groot mogelijken kring van zoowel jongere als oudere lezers en lezeressen te bereiken en tot plaatjes-plakken te bewegen. Dus in den geest van ook andere plaatjes-albums van den laatsten tijd, zooals b.v. van Laren's Kamerplanten waar in het „Voorbericht" wordt gezegd: „een album, waarin...... mooie plantensoorten, die als kamerplanten vreugde kunnen geven, onder de aandacht van een zeer grooten kring van mensch.., *jeugdigen en ouderen,* [1]) worden gebracht". In dergelijke albums zijn hoofdstukken en paragrafen als: „Het verzorgen van kamerplanten", pg. 7, „Het bemesten van planten", pg. 11 en „Het vermenigvuldigen en opkweeken van kamerplanten", pg. 90, evenals van Thijsse's „De bloemen in onzen tuin", hoofdstuk VI „De Alpentuin" zeker hoofdzakelijk voor de ouderen bestemd.

Zoowel in den meer intiemen als ook in den wijderen kring van onze kennissen wordt dan ook zoowel door ouderen als door jongeren van deze bloemenplaatjes met tekst genoten. Met de vriendelijke recensie in het Kol. Weekbl. wenschen we ons Droste's Indië-album hetzelfde succes toe.

J. C. LAMSTER.

[1]) Wij cursiveeren. J. C. L.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

NAAR EN DOOR ONZE OOST.

Indische filmavond in het Koloniaal Instituut.

In samenwerking met de vereeniging „Oost en West", afdeeling Amsterdam, bood de directie der Koninklijke Paketvaart Maatschappij den 7den Mei den leden dier vereeniging en genoodigden een filmavond aan in de groote aula van het Koloniaal Instituut alhier.

Na een openingswoord door den voorzitter der afd. Amsterdam, werd de door de Nederl.-Indische Film Maatschappij opgenomen film vertoond „Met H. K. H. Prinses Astrid en Z. K. H. Prins Leopold van België per s.s. Swartenhondt van de Kon. Paketvaart Mij. naar Bali". Daarna werden de talrijke bezoekers op een reis met het s.s. „Op ten Noort" van de K.P.M. naar Singapore, Siam, Cochin China, Manilla, de Molukken en Bali onthaald. In de laatste 5-deelige film „Tropisch Tourisme" heeft de K.P.M. haren gasten niet alleen 'n beeld gegeven van haar bedrijven in eenige voorname havens als Tandjong Priok, Soerabaja, Makassar enz., zooals o.a. het landen en lossen van hare schepen, zich dus niet alleen tot den buitenkant bepaald, zooals de zeeman zoo vaak vreemde landen te zien krijgt, maar hen ook een kijkje laten nemen in de binnenlanden.

In Borneo werd de breede Barito opgevaren; op de Oostkust van dit groote eiland o.a. het steenkolenbedrijf der K. P. M. te Teloek Bajoer en de Rantau Pandjangmijn bezocht. Van Sumatra werden natuurlijk de schilderachtige Padangsche Bovenlanden en het Toba meer in oogenschouw genomen. Ook naar de Molukken werd een uitstapje gemaakt, zelfs naar Noord Nieuw-Guinea richtte de K.P.M.-stoomer den boeg, om met een bezoek aan het schoone eiland Bali, waar wij een lijkverbranding bijwoonden en o.a. genoten van den gracieuzen dans van twee Balineesche meisjes, deze zeer interessante reis door onzen mooien Archipel te besluiten.

Voor de muzikale illustratie zorgde op verdienstelijke wijze „The Dutch Gramophone and Radio Works" hier ter stede.

Een luid applaus aan het einde zal de gastvrouwe wel een bewijs zijn geweest voor het welslagen van haren filmavond.

N.B. Deze filmavond zal 24 Mei herhaald worden. Zij die voor de voorstelling van den 7en geen kaarten ontvingen, kunnen deze nu voor den 24en e.k. bekomen bij den Secretaris der afdeeling, den heer L. D. Petit, van Breestraat 21, Amsterdam.

Afdeeling Rotterdam.

In plaats van wijlen den heer Van Reyn Snoeck is tot Secretaris der afdeeling benoemd de heer *F. A. Vervloet.*

Bij de tijdelijke afwezigheid, van 4 t/m 18 dezer, van den Secretaris, den heer F. A. Vervloet, Westersingel 87, gelieve men brieven enz., voor deze afdeeling bestemd, te adresseeren aan den Voorzitter, den Heer Mr. J. G. Huijser, Vredehofweg 32.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

De aangekondigde, op 8 Juni e.k. te Breda te houden Jaarl. Algem. Vergadering zal op dien datum niet plaats hebben, doch op Zaterdag den 22en Juni d.a.v.

Op de leestafel der Vereeniging wordt vermist het Jubileum-nummer van „De Indische Gids", van 1 Januari 1929.

Beleefd doch dringend verzoek dit boekwerk wederom terug te bezorgen.

HET HOOFDBESTUUR.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURAÇAO.

A. H. Derlagen, Loods in Curaçao, Van der Horststraat, Maassluis.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

W. C. van Raadshooven, Gouv.-arts 1e kl. bij den D.V.G., Reinkensstraat 1 D, 's-Gravenhage.

F. C. Wimmers, Onderwijzer bij het O. L. O., Honsholredijkstraat 198, 's-Gravenhage.

P. A. Kimmel, Idem als voren, Kerkstraat B 288, Rijen (N.-Br.).

Mej. A. M. Hoornweg, Vakonderwijzeres b. h. Openb Huish. Onderwijs, De Vriesstraat 34, 's-Gravenhage.

H. G. A. Huisintveld, Onderwijzer bij het M.U.L.O. Spoorlaan 804, Wolvega.

Mej. R. A. A. M. Fontane, Vakonderwijzeres b. h. Openb Huish. Onderw., Hofwijckplein 11, 's-Gravenhage.

Mej. A. W. van der Veur, Vakonderwijzeres bij het Huishoudonderwijs, Frankenslag 331, 's-Gravenhage.

J. H. E. G. Puts, Onderwijzeres b. h. O.L.O., Ledeacker.

W. C. Schoevers, Adm. ambtenaar bij het B. B., Van Merlenstraat 75, 's-Gravenhage.

Mr. C. W. M. Baard, Rechterlijk ambtenaar, Nic. Beetsstraat 5, Heemstede.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. G. Blok, wd. Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Van Hoornbeekstraat 59, 's-Gravenhage.

L. Baudoin, Boscharchitect 1e kl. bij het Boschwezen, Gr. Visscherijplein 19(II), Rotterdam.

Mr. J. C. Berenschot, Voorzitter van den Landraad te Pasoeroean, Ant. Duyckstraat 92, 's-Gravenhage.

H. M. Bolland, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O., Bosch en Vaartstraat 14, Haarlem.

A. W. Blom, Hoofdagent van Politie 1e kl., Jan Steenstraat 7, 's-Gravenhage.

A. F. Ph. van Pamelen, Commies bij den Kantoordienst van het B.B., Buys Ballotstraat 99, 's-Gravenhage.

G. Menting, wd. Mijnbouwk. opz. 1e kl. dienst Mijnbouw, Eschdoornstraat 22, 's-Gravenhage.

Dr. F. L. Huber, Bacterioloog bij het Veeartsenijkundig Instituut te Buitenzorg, Maxmilianstr. 1/III, München (Duitschland).

W. C. Grashuis, Hoofd der zetterij bij de Landsdrukkerij, Frankenslag 307, 's-Gravenhage.
J. Scholte, Dir. der Normaalsch. v. Inl. Hulponderw. te Blitar, Vossiusstraat 51, Amsterdam.
W. J. Veerman, Wd. commies bij de Arbeidsinsp. v. d. Buitengew., Piet Heinstraat 79, 's-Gravenhage.
Mevr. P. J. Veerman geb. van den Broeke, Telefoniste 1e kl. Telef.kant. Palembang, Piet Heinstraat 79, 's-Gravenhage.
A. R. Boele, Ass.-resident van Painan, Regentesselaan 4, Rijswijk (Z.-H.).
C. A. Degens, tijd. Ambt. ter besch. bij de S.S. en Tr., Oleanderlaan 95, 's-Gravenhage.
K. A. Mierop, Ambt. 3e kl. In-, Uitvoerr. en Accijnzen, Nieuwe Binnenweg 402*b*, Rotterdam.
C. A. Baggerman, Hoofdagent van Politie 1e kl., Adamshof, Tiel.
P. Laurens, Hoofdagent van Politie 1e kl., Bokstraat 33, Utrecht.
F. R. A. Rademacher, Hoofdpol.opz. bij de Alg. Politie, Schönlanke Netzekreis/Putzig Abbau.
B. Benz, Hoofdagent van Politie 1e kl., Viklariastrasse 70, Darmstadt (Duitschland).
V. Hakof, Hoofdpol.opz. bij de Alg. Politie, Asterstraat 37, 's-Gravenhage.
J. B. de Kort, Ondercommissaris van Politie, Goudsbloemlaan 19, 's-Gravenhage.
A. P. Jansen, Dir. der Normaalsch. v. Inl. Onderw. te Serang, 2e Sweelinckstraat 164, 's-Gravenhage.
A. P. Mioulet, Ingenieur 2e kl. bij de S.S. en Tr., p/a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.
W. H. van Velse, Ondercommissaris van Politie, Boschestraat 27 (III), Amsterdam.
W. H. Rewinkel, Hoofdagent van Politie 2e kl., Zwarte Paardestraat 44a, Rotterdam.
R. O. Cuss, Bouwkundig Opz. 1e kl. b. d. Zoutregie, Van Diemenstraat 160, 's-Gravenhage.
F. H. van Rijn, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Van Weede van Dijkveldstraat 37 te 's-Gravenhage.
A. W. van den Hoogen, Opz. 1e kl. b.d. S.S. en Tr., Corantijnstraat 1, Amsterdam.
R. F. Emmerich, wd. 1e Commies b. d. P.T.T.-dienst, Sneeuwklokjesstraat 8, 's-Gravenhage.
J. H. Rothkrans, Hoofdpolitie-opziener b. d. Alg. Politie, Veerstraat 23, Amsterdam.
A. E. P. R. Stuur, Gouv. Arts der 1e kl., Van Aerssenstraat 237, Den Haag.
J. Lely, wd. Opvoedend Ambtenaar b. h. Landsopvoedingsgesticht te Malang, Poortstraat 114, Utrecht.
J. M. Küh, Gedipl. Hoofdtechn. ambt. P.T.T.-dienst, Indigostraat 52, 's-Gravenhage.
W. Prins, Hoofdpolitieopziener b. d. Alg. Politie, Nieuw-straat 127, Purmerend.
F. M. Ilgen, Praktijk Ir. bij de W. en 's Lands B.O.W., Amberboomstraat 19, 's-Gravenhage.
Mej. C. Brandes, Adj.-klerke bij den P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 375, 's-Gravenhage.
A. Th. J. Bianchi, Opperhoutvester bij het Boschwezen, Vossiuslaan 13, Bussum.
W. F. G. Stein, Adj.-hoofdcommissaris van Politie, Bandoeng, Laan v. Meerdervoort 216, 's-Gravenhage.
F. A. Harterink, Havenmeester 2e kl. te Banjoewangi, Fahrenheitstraat 513, 's-Gravenhage.
G. P. L. van Swieten, Commies bij den P.T.T.-dienst, Buys Ballotstraat 32, 's-Gravenhage.
E. van Dalm, Wd. commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Rhodondendronstraat 132, 's-Gravenhage.
L. G. E. Kalshoven, Dierkundige bij het Instituut Plantenziekten van het Alg. Proefstation v. d. Landbouw, Stephensonstraat 5, 's-Gravenhage.
J. G. den Dekker, Hoofdpolitie-opziener bij de Alg. Politie, Zwartjanstraat 94b, Rotterdam.
J. J. Schim, Hoofdradiocommies bij den P.T.T.-dienst, Gennep-Steendaal.
Mej. J. F. Engelbert van Bevervoorde, Tijd. wd. commies bij het Dep. van Gouv. Bedrijven, Van Beuningkstraat 154, 's-Gravenhage.
B. Hauger, Hoofdpolitie-opziener bij de Veldpolitie, Sunthausen-Baden (Duitschland).
D. Timmermans, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Dr. Blookersweg 3, Voorburg.
W. J. Markus, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Pa-lembangstraat 7bis, Utrecht.

MET PENSIOEN.

G. L. Uljee, Assistent-resident van Pontianak, Beeklaan 490, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 8 tot 15 Mei.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
Baron Röell van Hazerswoude, Luit.-Gen. b. d. te Utr., Maliebaan 13. ƒ 10	Eigen aanmelding.
Mevr. de Wed. M. C. Reybenbach-Gauw, Bilthoven, Soestdijksche straatweg 102. ƒ 10.	Eigen aanmelding.
Mevr. L. Driessen-Joosten, Amsterdam, Keizersgracht 160. ƒ 5	Secretaris Afd. Amsterdam.
Café-Restaurant „In den Vergulden Turk", Leiden, Breestraat 84. ƒ 5	Eigen aanmelding.
J. W. Spanjaard, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Goudsbloemlaan 157. ƒ 5	den heer G. C. W. F. Fikenscher te Den Haag.
Mr. F. W. R. Wttewaalls, Burgemeester van Deventer, Brink 28.	den heer Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. te Deventer.
H. J. Bueters, Deventer, Brink 32.	den heer Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. te Deventer.
R. A. P. C. O'Ferral te Paramaribo ƒ 5.	den heer H. R. Nije te Paramaribo.
Mevrouw de weduwe B. Bronckhorst, geb. Dekker te Padang. ƒ 5	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West", Soerabaja.
J. E. de Grave, O.-I. Ambtenaar m. v., Den Haag, van Spijkstraat 176. ƒ 5.	Eigen aanmelding.

Adresveranderingen

R. Juta, Amsterdam, van: Pieter Langendijkstr. 53 I, naar: Noorder Amstellaan 161, p.a. mevr. Knoop.
W. H. J. Liems, Amsterdam, van: Zocherstr. 20 II, naar Heerengracht 16.
Mr. W. van Loon, Gep. Rechterlijk Ambtenaar, van: Poerwokerto, naar: Amsterdam, de Lairessestraat 156. ƒ 5.
L. A. C. Onvlee, Oud Kapitein N.-I. L., Amsterdam, Amstellaan, van: 8 huis, naar 230 I.
P. H. Ledeboer, Overveen, van: „Hotel van ouds 't Raadhuis", naar: „Tetterode", Zijlweg 17.
J. W. Tissot van Patot, Inspecteur Scheepvaart, van: Weltevreden, Javastraat 17, naar: Breda, Baronielaan 330. ƒ 5.
Mr. Dr. P. A. F. Blom, Burgemeester van Angerlo, thans Burgemeester van Bergen op Zoom, Hoogstraat 10.
J. S. A. van Dissel, Oud Directeur Bestuursschool, van: Pension Lido te Menton Garavan, naar: Barchem bij Lochem.
A. N. A. van Amson, van: Paramaribo, naar: Den Haag, p.a. N. M. van Reenen, Anthonie Duyckstraat 32. ƒ 5.
W. van den Bos, Den Haag, van: Valeriusstr. 19, naar: Frederik Hendriklaan 271.
Prof. G. Gonggrijp, Den Haag, van: Palmboomstr. 32, naar: Boomkruiperlaan 4.
J. H. C. de Jager, Gep. 2de Luit. tit. N.-I. L., Den Haag, van: Cederstraat 46, naar: van Swietenstraat 66.
R. W. Kofman, Controleur B.B., van: Den Haag, Snelliusstraat 37, naar: Voorburg, Broekslootkade 5, p.a. Dr. A. de Jong.
Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Oud President Hooggerechtshof, van: Weltevreden, naar: Den Haag, p.a. Pension Quist, Stadhoudersplein 19. ƒ 5.
J. C. de Ridder, Oud Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, van: Goudsbloemlaan 39, naar: Viviënstraat 96.
H. J. Slegtenhorst, Leeraar A. M. S., van: Rijswijk, Koninginnelaan 18, naar: Hilversum, Multatulilaan 51.
Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, Vice President Gerechtshof, Den Haag, van: Johan v. Oldenbarneveltlaan 92, naar: Nassaulaan 24.
G. J. Oudemans, Oud-Resident, van: Hotel Finstermünz te Meran, naar: Hotel Sonnenwendhof te Bad Gastein.
E. H. de Nijs Bik, Ass.-Resident, van: Den Haag, Statenlaan 110, naar: Weltevreden, p.a. Dep. B.B.
H. Kalkman, Onderwijzer 1ste kl., van 's-Gravendeel, naar: Amboina.
D. A. van Waardenburg, Offiier van Gezondheid, van: Makasser, naar: Weltevreden.
J. Passchier, Onderwijzer 1ste klasse, geplaatst te Keboemen.
J. G. Duyvetter, Ambtenaar b. h. toezicht Opvoeding Jongelieden, van: Baarn, Prins Hendriklaan 15, naar: Weltevreden, Villalaan 23.